

Indstilling

1. Keramiker Anna-Lise Frølich godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget fra og med den 3. december 1989.
2. Teknisk assistent Annebeth Runge Svendsen godkendes som midlertidigt medlem af Folketinget fra og med den 5. december 1989.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 120 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvad er regeringens holdning til den foreslåede regeringskonference om en økonomisk og monetær union?«

Af Ivar Nørgaard (S), Grove (KF), Gade (SF), Bjørn Elmquist (V), Annette Just (FP), Larsen-Ledet (RV), Duetoft (CD) og Kofod-Svendsen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 24/10 89. Fremme af forespørgslen vedtaget 31/10 89).

Begrundelse

Ivar Nørgaard (S):

Statsministeren skal til møde i Det Europæiske Råd, det såkaldte topmøde, i næste uge.

Den franske regering, som for tiden har formandskabet i EF, har givet meddelelse om, at man ønsker, at der på dette topmøde skal træffes beslutning om at indkalde til en regeringskonference, der skal ændre Romtraktaten for at gennemføre en økonomisk og monetær union.

Statsministeren har meddelt, at han på et markedsudvalgsmøde i næste uge nærmere vil redegøre for regeringens hensigter på dette topmøde. Men denne sag er af så stor betydning for enhver dansker, at den kræver en offentlig debat og en stillingtagen i folketingssalen fra de forskellige partier, således at man kan få retningslinjer for, hvad Danmark skal foretage sig under sådan en regeringskonference, og sådan at man kan få en opfattelse af, hvilken holdning regeringen kan tage med til en sådan konferen-

ce. Derfor denne forespørgsel til statsministeren.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Schlüter):

Spørgsmålet om en økonomisk og monetær union er på dagsordenen for debatten om De Europæiske Fællesskabers fremtid.

Der kan naturligvis anlægges mange forskellige synspunkter på etablering af en økonomisk og monetær union.

Nogle vil finde, at en sådan økonomisk og monetær union burde have været sat i værk for mange år siden, og at en del af de nuværende økonomiske og valutamæssige problemer i Europa skyldes, at det netop ikke har været tilfældet. Andre vil se med stor skepsis på det og endda tage afstand fra planerne om en økonomisk og monetær union.

Ind imellem disse yderstandpunkter finder vi så en stor mellemgruppe, der i store træk erkender, at der utvivlsomt bliver gennemført en økonomisk og monetær union, og at spørgsmålet derfor ikke er et forbeholdsløst ja eller nej, men et spørgsmål om, med hvilken hastighed, på hvilken måde og med hvilket indhold et sådant samarbejde vil ske. De synspunkter, der fremføres af denne midtergruppe imellem de mere yderliggående standpunkter, er efter min opfattelse de mest realistiske. De angiver såvel den indvundne erfaring som de tendenser, der på indeværende tidspunkt tegner sig i det politiske og økonomiske billede af Europa.

I den fremlagte embedsmandsrapport om den økonomiske og monetære union er der nok så detaljeret redegjort for baggrunden for, forudsætningerne for og virkningerne af ØMU'en, som forklartelsen er blevet til. Jeg vil derfor her mest opholde mig ved de politiske aspekter.

Lad mig først sige et par ord om vore erfaringer: Allerede i 1971 og 1972, dvs. mens Danmark, Storbritannien, Irland og Norge forhandlede om medlemskab af EF, blev der i det oprindelige EF fremlagt og godkendt planer om etablering af en økonomisk og monetær union. Sådan er historien. Disse planer blev uden forbehold tiltrådt af de 3 nye medlemslande, herunder Danmark. Det skete på Det Europæiske Råds topmøde i Paris den 19. og 20. oktober 1972, hvor den daværende franske præsident indbød de 3 nye medlemslande til et møde med de 6 oprindelige medlemslande for

[Statsministeren]

at udstikke retningslinjerne for det udvidede Fællesskabs fremtid.

Til trods for opfordringen fra det EF-topmøde, som blev afholdt i København i december 1973, til et hurtigere tempo med henblik på iværksættelse af den økonomiske og monetære union må det siges, at bestræbelserne for at etablere en sådan løb ud i sandet i midten af 1970'erne. Det er der mange forklaringer på.

Jeg tror, den vigtigste er, at de økonomiske konjunkturer, som havde været gunstige indtil midten af 1973, ændrede sig brat, bl.a. som en konsekvens af tre-firedoblingen af oliepriserne i løbet af 2. halvår 1973. Det affødte en international lavkonjunktur. Den ramte EF-landene forskelligt, men den ramte hårdt og førte til, at det fodslag i den økonomiske politik og den økonomiske situation, som må og skal være basis for en økonomisk og monetær union, ikke længere – eller i hvert fald ikke i denne periode – var til stede. Vi husker alle, hvorledes olieprisforhøjelsen slog igennem på samfundsøkonomien og væltede mange af de planer, som var blevet udarbejdet i årene forinden.

Når spørgsmålet igen er blevet aktuelt for EF, skyldes det mange forskellige forhold:

Igennem en årrække har USA og Japan ført en sådan valutapolitik og penge- og rentepolitik, at Europa ikke har kunnet gøre sine interesser rigtig gældende. Europæerne har måttet iagttage voldsomme udsving i dollarkursen og bevægelser i den internationale rente, som har været styret af amerikanske pengepolitiske interesser. Man kan ikke rigtig bestride, at det har været sådan, og det er måske heller ikke unaturligt, men det er altså kendsgerningen.

Det er også vanskeligt at bestride, at det er os i Europa, som har måttet acceptere at se vore interesser blive nedprioriteret. Når det er lykkedes for USA og til en vis grad for Japan at føre en sådan politik, skyldes det i høj grad, at der ikke har været nogen fælles europæisk samtale-partner.

En økonomisk og monetær union vil på den anden side kunne tilvejebringe forudsætningerne for en europæisk stemme, der ikke nødvendigvis styres af enkelte medlemslandes synspunkter og interesser, og den vil kunne gøre EF til en mere ligeværdig partner for USA.

Også af interne europæiske grunde har der i de seneste år kunnet spores en betydelig interesse for at tilvejebringe institutionelle rammer

for fastlæggelse af en valutapolitik, pengepolitik og rentepolitik.

Nu kommer jeg til et punkt, som er nok så vigtigt, hvis vi virkelig skal vurdere disse ting realistisk. Det er jo ingen hemmelighed, at det er Forbundsrepublikken Tyskland, som i kraft af sin naturlige økonomiske tyngde sætter sit hovedpræg på penge- og rentepolitikken i Europa. Det har vi set demonstreret adskillige gange – også for nylig – i løbet af 1989. Naturligvis kunne man tænke sig at føre en penge- og rentepolitik, som er uafhængig af dispositionerne i Forbundsrepublikken, men det vil nok kun være muligt på kort sigt, og selv på kort sigt vil det være særdeles vanskeligt og efter alt at dømme forbundet med store omkostninger.

Danmarks situation er stadig væk helt klart præget af behovet for et vist rentespænd mellem Vesttyskland og Danmark, og det er næppe realistisk at forestille sig, at det skulle være Den Tyske Forbundsbank, som tilpasser sig Danmarks Nationalbanks rentedispositioner; sådan kunne man ønske sig det, men formodningen taler unægtelig for det modsatte.

Når det nu er tilfældet, lyder spørgsmålet: Er det ikke bedre at etablere fælles institutioner, der fastlægger rammer og procedurer for penge- og rentepolitiske beslutninger, for derigennem at få indflydelse?

Man kan naturligvis diskutere, i hvor høj grad en økonomisk og monetær union ville indebære begrænsninger for den øvrige økonomiske politik, herunder for hovedtrækkene i finanspolitikken. Jeg har noteret, og det håber jeg at mange andre også har, at Delorsrapporten faktisk foreslår langt mere fleksible løsninger end de gamle planer fra 1970'erne, som i en række henseender var strammere. Hvor man i 1970'ernes planer byggede på stærk centralisering, foreslås det nu at basere sig på, hvad der med et skrækeligt udtryk kaldes subsidiaritetsprincippet. Det indebærer, at beslutninger kun skal træffes på fællesskabsniveau, i det omfang det er en forudsætning for en effektiv beslutningstagning.

Derfor foreslår Delorsrapporten, at der på Fællesskabsplan kun kan fastsættes overordnede begrænsninger for budgetunderskuddet, herunder et forbud mod monetær finansiering, således som det allerede i dag er praksis i Danmark. De regler, der bliver nødvendige, vil næppe gå ud over den politik – og det synes jeg

[Statsministeren]

man skal se i øjnene – vi under alle omstændigheder vil føre i Danmark, bl.a. fordi vi allerede nu er underlagt internationale bindinger.

Derfor er det efter min opfattelse en meget tvivlsom påstand, at gennemførelsen af en økonomisk og monetær union i virkeligheden vil påtvinge os en økonomisk politik, herunder en finanspolitik, som afviger mærkbart fra de vilkår, vi allerede i dag lever under. Der er intet vesteuropæisk land, som i dag kan føre en økonomisk politik, der på afgørende måde er ude af trit med den politik, som føres i størsteparten af de andre medlemslande. Sådan er de faktiske vilkår, og hvorfor skulle man beklage det?

Sidste gang et sådant forsøg blev gjort, og det var et bemærkelsesværdigt forsøg, var i begyndelsen af 1980'erne i Frankrig, men i løbet af kort tid måtte den franske regering ændre sine signaler og alligevel slå ind på en økonomisk politik, der i store træk svarede til forholdene i de øvrige medlemslande. Dette måtte selv et så stort land med en så stor økonomi som Frankrig acceptere, for det var virkelighedens verden.

Jeg vil gerne gøre to bemærkninger om det forstærkede økonomiske og monetære samarbejde, som det er skitseret i Delorsrapporten.

Den ene gælder de forfatningsmæssige aspekter, og det er selvfølgelig et vigtigt emne. I den embedsmandsrapport om ØMU, vi nu har kunnet læse, konstateres det, at det, man kalder en union, forudsætter en institutionel ændring på det monetære område. Det er også rigtigt, for det følger automatisk af den nye artikel 102 a i Romtraktaten, der blev indsat ved Fællesakten. Rapporten konkluderer derudover, at dansk tilslutning til ØMU som beskrevet i Delorsrapporten kan ske med hjemmel i grundlovens § 19, dvs. besluttet med simpelt flertal i Folketinget.

Den opfattelse hviler imidlertid på forudsætningen om, at en monetær EF-institution ikke får udøvende beføjelser med bindende virkning for borgerne, og at Romtraktaten allerede indeholder en omfattende hjemmel til at træffe de forventede beslutninger vedrørende den økonomiske politik.

Den anden bemærkning, som jeg gerne vil gøre, drejer sig om risikoen for, at den økonomiske og monetære union ikke kan gennemføres af hensyn til de store forskelle, som gør sig gældende mellem medlemslandene. Den risiko

er naturligvis til stede, men vi mener nu ikke, den er så stor, som det kunne se ud til ved første øjekast. Indvendinger af den karakter har tidligere set dagens lys. Det skete f.eks., da planerne om EMS'en, det europæiske monetære samarbejde, blev ført frem for mere end 10 år siden, og det samme kunne iagttages, da det indre marked blev søsat.

Alligevel blev EMS'en ikke alene gennemført, men den er blevet en ubestridelig succes, og alligevel er EF på trods af de mange forskelle i landenes vilkår godt på vej mod målet: et indre marked inden udgangen af 1992. I forbindelse med Den Europæiske Fælles Akt, som bl.a. indeholder regler for etablering af det indre marked, er der indsat en række bestemmelser, der sigter på at reducere risikoen.

For Danmarks vedkommende er der navnlig grund til at hæfte sig ved arbejdsmiljø og miljøbeskyttelse, som vi jo har lagt megen vægt på. På den anden side er der en række sydeuropæiske lande, som er naturligt interesserede i planer om at overføre store finansielle midler for at styrke den økonomiske udvikling i de dårligst stillede regioner. Der er således i EF en erkendelse af nødvendigheden af at forudse problemer af denne karakter, fordi landenes økonomiske niveau er forskelligt.

Aktuelt er det regeringens vurdering, at den økonomiske situation i medlemslandene udvikler sig på en måde, der ikke berettiger til frygt for, at forsøg på at lancere en økonomisk og monetær union mislykkes som følge af forskellige økonomiske tendenser i medlemslandene. I de seneste år har der kunnet konstateres en betydelig grad af samklang mellem medlemslandenes økonomiske politik.

Det synes jeg illustreres fornemt af den kendsgerning, at sidste kursjustering inden for det europæiske monetære samarbejde fandt sted i januar 1987. Altså: I løbet af mere end en 2 ½-års-periode har det omsider været muligt at fastholde de gældende kursrelationer, også selv om den amerikanske dollar har været underkastet store svingninger.

Sammenfattende vil jeg sige, at de lande, der deltager i valutakurssamarbejde inden for EMS'en, har levet under vilkår, som ikke er meget forskellige fra de vilkår, som ville være gældende under en økonomisk og monetær union. Det indre marked øger samtidig den økonomiske integration. Set i et dynamisk længereva-

[Statsministeren]

rende perspektiv går udviklingen i EF derfor klart i retning af at udfylde forudsætningerne for den økonomiske og monetære union.

Jeg vil også godt sige nogle ord om de økonomiske virkninger af at indgå en sådan stærk samarbejdsaftale. En fælles europæisk monetær politik indebærer, at forskellen mellem det danske og det vesttyske renteniveau stort set vil forsvinde. Vurderet ud fra de aktuelle forhold indebærer det et rentefald hos os på ca. 3 procentpoint. Det er også værd at tage med. Det vil få stor betydning for vore virksomheder, men også for forbrugerne i Danmark. Det vil give fordele i form af bortfald af valutakursusikkerheden og vekslingsomkostningerne i forhold til de øvrige EF-lande.

Det er naturligvis af særlig betydning for investeringer, og det er ikke mindst af stor betydning for små og mellemstore virksomheders udenrigshandel. Der er utvivlsomt i dag en række små og mellemstore danske virksomheder, som i og for sig gerne ville satse på eksport. En af grundene til, at de kan være tøvende, er, at de føler den usikkerhed, som er forbundet med at gå ud på det internationale marked og risikere, at tilfældige kursudsving pludselig en dag betyder et tab, eller at et marked, man havde oparbejdet med stor økonomisk indsats, pludselig ikke længere er interessant.

Med andre ord: Et land som Danmark med det særpræg, som kendetegner dansk erhvervsliv, har en meget stærk interesse i den monetære stabilitet. Måske mere end andre lande.

Det ser ud til, at størsteparten af de øvrige medlemslande nu er indstillet på at træffe beslutning om en regeringskonference med henblik på udarbejdelse af forslag til de nødvendige traktatbestemmelser for at igangsætte en økonomisk og monetær union. Det fremgår af konklusionen fra sidste møde i juni 1989 i Det Europæiske Råd, der udtrykkeligt forudser indkaldelse til en regeringskonference, men hvor der ikke er sat dato på, og hvor der ej heller er taget skridt til udarbejdelse af en egentlig dagsorden, et kommissorium, for regeringskonferencen.

Det skal også siges i dag, at ikke alle medlemslande har en ganske entydig holdning. Det gælder bl.a. Forbundsrepublikken Tyskland, og det gælder formentlig også andre medlemslande. Der er tale om forskellige synspunkter i indledningsfasen til dette stykke arbejde, men

det er regeringens vurdering, at der i medlemslandenes regeringer er den fornødne tilslutning til at påbegynde arbejdet hen imod en økonomisk og monetær union ved indkaldelse til en regeringskonference.

Jeg tror, det er åbenlyst for enhver, at det er af allerstørste betydning for Danmark at sidde med ved bordet ved en sådan regeringskonference. Men det er samtidig vigtigt, at vi også er med til at præge den ramme, konferencen skal have. I betragtning af den politiske og økonomiske udvikling, der er i gang for tiden, må det være i vores interesse at arbejde for en kommende regeringskonference, der ud over at behandle de direkte økonomiske og direkte monetære spørgsmål også kan se på de fremtidige samarbejds mønstre i Europa.

Det må også være naturligt at videreudvikle en række af de områder, der blev taget hul på ved Fællesakten, f.eks. miljøspørgsmål og det, der kaldes – med et heller ikke alt for velklingende udtryk – den sociale dimension.

Det er synspunkter, jeg godt vil uddybe i dag. Jeg synes, vi skal holde os for øje, at den bevægelse, som har kunnet konstateres i de seneste år, med stigende interesse fra EFTA-landenes side – og nu i høj grad også fra de østeuropæiske landes og Sovjetunionens side – for en nærmere tilknytning under forskellige former til EF er noget, som i høj grad er sket som følge af EF-samarbejdets dynamik, herunder ikke mindst planerne om det indre marked. Det er en bevægelse, som er klart i overensstemmelse med Danmarks europapolitiske mål, som går ud på, at EFTA-landene og Østlandene ikke bør sættes uden for udviklingen, tværtimod.

Det er et faktum, som vi måske har været tilbøjelige til at overse i Danmark, at disse landes bevægelse hen imod EF ikke mindst sker, fordi EF-samarbejdet har haft succes og er blevet så dynamisk igennem de sidste 3-4 år. Vi mener, det er i Danmarks interesse, at EF fortsat udvikler sig også på det økonomiske og monetære felt. Det vil ikke – og det skal det ikke – betyde nye barrierer for EFTA-landene og for Østlandenes bevægelse. Tværtimod, jo større stabilitet vi har i det store EF-område på valutaområdet og i vore økonomier, jo lettere bliver det for lande udefra – det være sig EFTA eller østeuropæiske lande – at træde i økonomisk samarbejde med os i EF, uanset om det er de nordligere eller de sydligere lande, man satser på. Det vil

[Statsministeren]

gøre det endnu mere tiltrækkende for disse lande at søge ind i et tættere samarbejde med EF, og det vil sikre EF den økonomiske styrke, som er nødvendig, hvis vi skal klare denne krævede proces i de kommende år.

Jeg synes, man rigtigt kan sige, at intet ville være mere lykkeligt for Danmark end en situation, hvor EF ikke havde økonomiske ressourcer og politisk og økonomisk styrke til at påtage sig de forpligtelser, som nu er nødvendige for at kunne udnytte de chancer for et bredere europæisk samarbejde, som i løbet af ikke mindst 1989 ruller frem på lærredet for vore øjne.

Satte vi EF-samarbejdet i stå, eller satte vi tempoet i samarbejdet ned, ville det være en faktor, der bremsede lige præcis det, som Danmark er interesseret i, nemlig den stigende interesse hos EFTA-landene og Østlandene for en nærmere tilknytning til EF. Disse lande ville ikke være interesserede i at tilknytte sig et svagt EF, som var gået i stå, de er interesserede i at tilknytte sig et økonomisk stærkt og dynamisk EF, som kan definere og forsvare Europas internationale interesser.

Gennemførelsen af det Europabillede, som Danmark er interesseret i, kræver et stærkt EF, som hele tiden udvikler sig, som har sat sig klare mål, som er i stand til at bære de byrder og påtage sig de pligter, som den igangværende proces i Europa fører med sig.

Påbegyndelsen af arbejdet med at virkeliggøre den økonomiske og monetære union vil efter min opfattelse bidrage til og ikke modvirke det samarbejdsforhold på bredere europæisk plan, som Danmark har interesse i. Og opnår vi så derudover, at en regeringskonference får det bredere mandat, jeg skitserede for et øjeblik siden, er vi godt rustede.

Må jeg sige til sidst, at regeringen mener, det er en helt naturlig og kraftig dansk interesse at tilpasse vores egen nationale økonomiske politik og dermed vort produktionslivs vilkår til internationaliseringen, herunder de krav, som etableringen af et indre marked i EF fører med sig. En lignende tendens ser vi jo så tydeligt i denne tid også hos europæiske lande, som står uden for EF. Når alt kommer til alt, er det vigtigt, at denne tilpasning ikke skal ske under uklare forhold, men kan komme til at foregå inden for fastlagte rammer med viden om de vilkår, der kommer til at gælde.

Den bedste mulighed herfor er at deltage positivt i udarbejdelsen af en økonomisk og monetær union, hvor Danmark selv kan være med til – sammen med vore partnere – at fastlægge de ydre rammer for tilpasning af vor økonomiske politik og hele vores økonomiske udvikling.

*Forhandling***Ivar Nørgaard (S):**

Jeg vil gerne takke statsministeren for hans besvarelse af forespørgslen.

Under markedsdebatten i foråret havde jeg lejlighed til at udtrykke Socialdemokratiets opfattelse: at der ikke var behov for traktatændringer og derfor heller ikke for en ny regeringskonference. Vi ved, at der er andre, der har samme opfattelse, men på den anden side ved vi også, at der vil være et flertal for at afholde en regeringskonference, og derfor mener vi, at vi naturligvis fra dansk side må deltage i en sådan, når den bliver indkaldt.

Men så finder vi, at der er andre og vigtigere ting, som man bør tage fat på, hvis man skal ændre Romtraktaten. Den lavineagtige udvikling i Østeuropa, hvor der tages stormskridt hen imod mere decentrale og demokratiske styreformere, og EFTA-landenes ønske om at få direkte adgang til EF's indre marked samt behovet for at sikre arbejdstagerne og miljøet under den stigende liberalisering af samhandelen er sådanne væsentlige ændringer, som vi synes man bør behandle på en sådan regeringskonference.

Der synes jo at være almindelig forståelse i de vestlige lande for, at vi aktivt medvirker til en styrkelse af de demokratiske kræfter i Central- og Østeuropa. I Europarådet har man ændret vedtægterne sådan, at disse lande kan få speciel gæstestatus med ret til at deltage i forsamlingens møder og i udvalgmøderne. For kort tid siden regnede vi med, at det udelukkende drejede sig om Jugoslavien, Ungarn, Polen og Sovjetunionen, som nu alle har fået gæstestatus. Men udviklingen i Bulgarien, Tjekslovakiet og Østtyskland går nu så stærkt, at der også kan være tale om, at de opfylder betingelserne for samme status. Disse betingelser er som bekendt, at man tilslutter sig og gennemfører Europarådets konvention om menneskerettighederne og indfører flertalsstyre med demokratiske valg.

[Ivar Nørgaard]

Europarådet er et egnet forum for støtte til den politiske demokratiseringsproces i Østlandene, men den økonomiske støtte må komme fra de enkelte lande og EF. Den støtte kan dels have karakter af finansielle overførsler til nødvendige investeringer, dels af øgede muligheder for joint ventures og endelig af, at der bliver skabt fri adgang til at afsætte disse landes varer på EF's marked, herunder også deres landbrugsvarer.

Det kræver ikke umiddelbart en ændring i Romtraktaten, men kan formentlig gennemføres ved særlige aftaler. Men eftersom Østtyskland indtager en særstilling, idet der sammen med Romtraktatens vedtagelse blev udarbejdet en protokol, der giver østtyske varer adgang til det vesttyske marked, vil det være nødvendigt at analysere den situation yderligere, for når og hvis Vesttyskland videreudvikler samarbejdet med Østtyskland, kan det komme til at nødvendiggøre institutionelle ændringer i EF, også for at skabe ligestilling mellem Østtyskland og de andre Østlande.

EFTA-landenes ønske om at sikre sig adgang til EF's indre marked forhandles for tiden mellem EFTA og EF. Hvis man dér når frem til arrangementer, kan det betyde, at man også her kommer til at overveje institutionelle ændringer og dermed formentlig også ændringer i Romtraktaten. Det kan dreje sig om EFTA-landenes tilslutning til EF's toldunion, hvorved EFTA-landenes toldindtægter inddrages i den fælles EF-kasse, det kan dreje sig om EFTA-landenes bidrag til regionalfondene, og det kan dreje sig om en ændring i EF-Domstolens opbygning og kompetence.

Hvis der ikke opnås noget fællesarrangement mellem EF og EFTA, kan der blive tale om individuelle bilaterale aftaler mellem de enkelte EFTA-lande og EF, og her kan der også blive tale om institutionelle ændringer, nemlig i det omfang det enkelte EFTA-land skal deltage i de specialiserede organers beslutningsproces.

Dengang Fællesakten blev ændret fra enstemmighed til kvalificeret flertal, gav man mulighed for varers, tjenesters og kapitals frie bevægelighed over grænserne. Det kunne have medført, at vore standarder på arbejdsmarkedsområdet og miljøområdet kom i fare.

Vi sikrede os dengang den såkaldte miljøgaranti, der bevirker, at vi kan fastholde nationale standarder, der ligger højere end dem, der bli-

ver vedtaget af Ministerrådet med flertal. Det kan vi gøre under særlige betingelser, hvis Kommissionen og Domstolen finder, at vi opfylder de betingelser.

Men vi fik ikke derved mulighed for at presse de svagere lande op på et højere niveau, og derfor ønsker Socialdemokratiet, når man nu skal have en regeringskonference, der skal drøfte traktatændringer, at man indfører traktatændringer, der giver mulighed for, at man kan fastsætte mindstestandarder for miljø- og arbejdsmarkedsforhold ved hjælp af kvalificeret flertal.

Hvad angår det økonomiske og monetære samarbejde, er vi blevet orienteret om – ikke i dag af statsministeren, men på anden vis – at Kommissionen til påske kommer med et udarbejdet forslag om, hvordan det skal foregå i fremtiden. Indtil videre har vi altså kun Delorsrapporten, den engelske plan og det danske økonomiministeriums rapport som grundlag for vore vurderinger.

Som vi gav udtryk for det under debatten i foråret, kan vi tilslutte os tankerne i Delorsrapportens første fase om at styrke EMS-samarbejdet ved, at de lande, der endnu ikke er medlemmer – England, Grækenland og Portugal – bliver inddraget i det samarbejde, og at Spanien og Italien kommer på lige fod med os andre.

Men vi mener ikke, at der er grund til at gå videre, og den argumentation, statsministeren fremkom med her som besvarelse af forespørgslen, var jo egentlig også en bekræftelse af, at det hele ville udvikle sig i den ønskede retning, hvis man gennemførte første fase. Det er faktisk også det, som den engelske plan viser og går ud på.

Det er rigtigt, at det ville være positivt, hvis Bundesbanks dominerende stilling for den europæiske pengepolitik kunne indskrænkes. Men vi tror ikke et øjeblik på, at Bundesbank og Vesttyskland vil acceptere, at de vil kunne nedstemmes i et centralbankråd. Vi har læst udtalelser af Bundesbanks direktør, Pöhl, som helt klart afviser, at man vil lade sig nedstemme.

Vi er absolut modstandere af at fratage det danske Folketing og de øvrige europæiske parlamenter deres suveræne ret til selv at bestemme størrelsen og indholdet af deres finanslove, og vi tror, det er farligt helt at udelukke muligheden for at justere valutakurserne.

[Ivar Nørgaard]

Det er rigtigt, at det kunne føre til rentefald, som statsministeren sagde, men det kan også medføre, at arbejdsløsheden i EF bliver større.

Så længe man ikke har udformet forslaget til ændringer i Romtraktaten, er det vanskeligt at vurdere de forfatningsmæssige konsekvenser i Danmark. Vi mener imidlertid, at embedsmændenes udsagn om, at alle Delorsrapportens faser skal kunne gennemføres med hjemmel i grundlovens § 19, er en meget letfærdig påstand. Efter vor opfattelse er der tale om en afgørende suverænitetsafgivelse, som i hvert fald vil nødvendiggøre anvendelsen af grundlovens § 20, der kræver fem sjettedeles majoritet i Folketinget eller simpelt flertal bekræftet ved en folkeafstemning. Ja, man kan endog stille det spørgsmål, om suverænitetsafgivelsen ikke er mere vidtgående, end der er hjemmel til i grundloven, således at man skal gennemføre en grundlovsændring, før man kan overgive suveræniteten.

Disse forfatningsmæssige problemer finder vi ikke aktuelle for tiden, så længe man ikke aner noget om, hvad regeringskonferencen vil ende med. Og vi ønsker jo ikke, at den skal ende med en vedtagelse af Delorsrapportens tre faser, og vi tror heller ikke, at den bliver til noget.

Så vi synes, vi nu skulle koncentrere os om det, statsministeren også lidt svagt var inde på, idet han sagde, at det ville være naturligt at tage hul på disse problemer. Vi mener, de bør fremføres som de centrale problemer, nemlig spørgsmålet om, hvilke midler vi skal tage i anvendelse for at afskaffe den alt for store arbejdsløshed i EF, en indsats for at forbedre miljøstandarden i EF-landene og at skabe bedre forhold på arbejdsmarkedet samt endelig en indsats for at sikre et andet samarbejdsmonster for EFTA-landene og de øst- og centraleuropæiske lande.

Jeg skal slutte med på Socialdemokratiets vegne at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget bekræfter dagsordenen af 23. maj 1989 og opfordrer regeringen til at udvirke, at en kommende regeringskonference mellem EF-landene får et bredt mandat

- om et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde for at sikre vækst og beskæftigelse,
- om nye beslutningsformer og samarbejdsmonstre, der åbner for et nærmere samarbej-

de med EFTA-landene og med de lande i Central- og Østeuropa, der gennemfører demokratiske reformer,

- samt om mulighed for mindstekrav på miljø- og arbejdsmarkedsområdet ved flertalsafgørelser.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 15).

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Flemming Hansen (KF):

I den konservative gruppe er vi glade for forud for topmødet i Strasbourg at få lejlighed til at debattere den økonomiske og monetære union, idet planerne for en regeringskonference om netop dette emne som bekendt skal diskuteres på EF-topmødet den 8.-9. december i Strasbourg.

Jeg synes imidlertid, at det nok er værd at notere sig embedsmandsrapportens bemærkninger om, at en principbeslutning om, at EF skulle udvides til en økonomisk og monetær union, blev truffet på topmødet i Haag i 1969 og bekræftet på topmødet i Paris i 1972, hvori Danmark, England og Irland deltog.

Jeg vil indledningsvis tage udgangspunkt i den udvikling, der indtil nu er sket inden for EF. Mon ikke alle vil erkende, at udviklingen i de første ca. 30 år af EF's historie, fra 1957 til 1986, var yderst beskedne, vel nok mest fordi det var vanskeligt at skabe fælles mål?

Med vedtagelsen af Fællesakten og dermed beslutningen om at etablere det indre marked kom der for alvor gang i udviklingen. Det er ikke for meget sagt, at der er sket mere i EF i de seneste 3 år end i de første 30 år.

Hvorfor det? Fordi det er lykkedes for politikerne i hele EF at få skabt enighed om målene for etablering af det indre marked. Det er naturligvis en vigtig del af processen på vej mod 1992, at der vedtages en lang række EF-direktiver, som omsat til national lovgivning i de enkelte lande skal danne grundlag for det indre marked. Men endnu vigtigere er det, at alle EF-landene fuldt ud har tilsluttet sig det indre marked som en politisk målsætning, således at befolkningen har tiltro til, at det indre marked og-

[Flemming Hansen]

så bliver en realitet i 1992. Personer, virksomheder og den offentlige sektor har på denne baggrund gradvis ændret adfærd for at forberede sig til udfordringerne i 1990'ernes skærpede konkurrence.

Jeg synes, man skal notere sig embedsmandsrapportens ord om, at det indre marked bidrager til at opfylde forudsætningerne for et økonomisk og monetært samarbejde. En økonomisk og monetær union er altså ikke en forudsætning for det indre marked, men ligger i forlængelse heraf. Store skridt er altså taget. Målene er på vej til at blive nået, og nu står vi over for en ny fase i udviklingen: overvejelserne om at skabe et økonomisk og monetært samarbejde i EF.

Delorsrapporten er et af udgangspunkterne for disse overvejelser, men kun ét af udgangspunkterne. Den britiske regering har fremlagt sin opfattelse af udviklingen. Den danske regering har netop offentliggjort sin embedsmandsrapport, der er overordentlig spændende, og mon ikke man kan påregne, at andre EF-lande vil udarbejde lignende rapporter? Det tror jeg.

Og netop spørgsmålet om, hvilken vej vi skal gå, skal danne baggrund for den regeringskonference, som EF-topmødet skal tage stilling til. Det eneste, der er enighed om, er, at første fase i det økonomiske og monetære samarbejde er besluttet til ikrafttræden den 1. juli 1990. Men det må samtidig understreges, at det ikke er muligt at sige, hvornår første fase bliver afsluttet. Alene briternes indtræden i EMS'en vil det tage ganske betydelig tid at fordøje, er jeg overbevist om.

Vi har således kun kendskab til, hvornår første fase træder i kraft. Vi ved ikke, hvornår regeringskonferencen kan starte, men vel omkring et års tid eller halvandet fra nu. De mange spørgsmål om den politiske vilje omkring anden og tredje fase betyder også, at vi ikke ved, hvornår regeringskonferencen kan slutte, men der kan meget vel gå 1, 2 eller 3 år fra begyndelsen af konferencen, til den er afsluttet. Det vil altså sige, at vi taler om året 1993 eller senere, før den endelige beslutning, som vi skal diskutere i dag, kan tages.

I den konservative gruppe mener vi, at regeringskonferencen vil være nyttig til at belyse de hundreder af uopklarede spørgsmål som udgangspunkt for debat i de enkelte lande. Forhåbentlig vil det på regeringskonferencen lykkes

at opstille mål for den fremtidige udvikling, så vi nøjagtigt ved, hvad vi skal tage stilling til, og hvornår vi skal tage stilling.

Det vil derfor efter den konservative folketingsgruppes opfattelse være forfejlet allerede nu at gå i dybden med vigtige spørgsmål som eksempelvis centralbank, budgetafhængighed, ECU'ens placering og de andre væsentlige spørgsmål, som jo netop skal behandles på konferencen. Lad os få konkrete oplysninger på bordet, så vi ved, hvad vi skal tage stilling til, og lad være med at dramatisere situationen, før vi ved, hvad vi taler om! Jeg finder det hysterisk at råbe om folkeafstemning på baggrund af en embedsmandsrapport.

Men fordi vi ikke kender de spørgsmål, der skal tages stilling til, kan vi godt se på de fordele, en økonomisk og monetær union vil betyde for os: En række usikkerhedsmomenter for erhvervslivet vil blive fjernet – eksempelvis gennem valutakursens fuldstændige fastlåsning – mindsket kursrisiko, forventet rentefald af ganske betydelig størrelse og omkostningsbesparelser især for mindre og mellemstore virksomheder i forbindelse med valutatransaktioner.

Enkelte har sagt, at vor økonomiske handlefrihed begrænses. Man kan spørge sig selv: Hvor stor er denne handlefrihed i dag? En vesttysk rentestigning følges af en dansk rentestigning på den tid, det tager at overføre meddelelsen fra Vesttyskland til Danmark. Vi må altså allerede i dag tilpasse os udenlandsk rentepolitik, og derfor vil den økonomiske og monetære union snarere øge end reducere vores medindflydelse.

Jeg nævnte tidligere, at udviklingen i EF er gået stærkt i de seneste år. EF har forstået at placere sig centralt på verdenskortet ikke blot i forhold til USA og Japan, men også i forhold til den udvikling, vi oplever i Østeuropa. Ved etableringen af en økonomisk og monetær union vil dollarens, yennens og D-markens rolle som valutareserve blive mindsket, og en europæisk enhedsvaluta i form af tolv indbyrdes fastlåste valutaer vil overtage rollen som reservevaluta. Verdens største økonomiske faktor vil nemlig blive EF.

Jeg er også overbevist om, at EF's succes har spillet en rolle for udviklingen i Østeuropa og ikke mindst skal og må gøre det i fremtiden.

Ser vi på forholdet til EFTA og de nordiske lande, må vi sige, at EF har vist stor åbenhed,

[Flemming Hansen]

og mødet mellem EFTA-landene og EF den 19. december ser vi alle frem til med forventning.

Til slut vil jeg vende mig til den hjemlige debat om EF-politikken, hvor jeg synes, at den netop opløste dagsorden giver begrundet håb om en mere saglig debat, end vi har haft igennem mange år. Jeg glæder mig over, at Socialdemokratiet med dagsordenen har lagt en ny linje, der ser fremad i EF-politikken og helt bekræfter en åben linje i disse spørgsmål.

Med dagsordenen bekræftes ønsket om en regeringskonference, der også kan drøfte andre emner end økonomiske og monetære spørgsmål som eksempelvis sociale dimensioner, miljøspørgsmål osv. Vi er altså indstillet på, at regeringskonferencen skal have det bredest mulige emnevalg for at give mulighed for en grundig belysning af de mange spørgsmål, der naturligvis vil blive behandlet, og som skal ses i sammenhæng.

Vi mener i den konservative gruppe, at vi med debatten i dag har taget hul på en ny og spændende udvikling i EF og i Europas historie. Vi ved endnu ikke, hvad vi ender med, men en åben diskussion i alle EF-landene og mellem politikerne i EF-landene er et godt udgangspunkt for udbygningen af det samarbejde, som i høj grad er blevet en betydelig del af vores alle sammens hverdag.

Uanset hvilken holdning vi her i Folketinget har til EF og til en økonomisk og monetær union, er det almindeligt anerkendt, at målene for et økonomisk og monetært samarbejde er en fortsat stigning i levestandarden og en smidigere, markedsorienteret økonomi.

Vi kan altså støtte den foreslåede dagsorden, der netop ikke afviser regeringskonferencen, og som tilsikrer det brede mandat, som den konservative gruppe gennem denne tale har tilsagt.

Gade (SF):

Jeg kan måske konstatere, at statsministeren er trådt tilbage. Men jeg skal komme med mit indlæg alligevel.

Det er egentlig trist, at det allerede er kommet dertil, at vi her i Folketinget skal drøfte en regeringskonference om en økonomisk og monetær union. For lyden af statsministerens forsikringer fra før EF-pakke-afstemningen om, at unionen er stendød, er jo knap døet hen, før vi altså igen skal i gang med debatten og denne gang om netop den union, som statsministeren forsikrede var stendød.

Jeg håber, at statsministeren, udenrigsministeren og mange andre, der bagatelliserede indholdet af EF-pakken og hånede os andre, når vi betegnede den som en glidebane hen imod unionen, i det mindste har røde ører i dag. Det er vel egentlig et for mildt udtryk for det ubehag, som jeg føler ved at tænke tilbage på de mange urigtige forsikringer, der blev givet befolkningen. En klar konklusion for mig og sandsynligvis for store dele af befolkningen er, at man i den slags sager ikke kan stole på statsministerens vurderingsevne.

Dansk EF-politik sidder fast i et hængedynd af mangel på klare meldinger, af fortielser, af bagatelliseringer af problemerne: Det bliver nok ikke til noget; det er nok ikke så alvorligt – det prægede jo også statsministerens tale i dag – samt en ublu overdrivelse af eventuelle økonomiske fordele. Befolkningen bliver ladet tilbage frustreret, uvidende, som sorteper. Og Danmarks beslutningsevne bliver umuliggjort til skade for landet, og derefter retter Danmark sig så ind efter, hvad de andre sætter på dagsordenen.

I det lys er jeg desværre også nødt til at se den rapport og statsministerens indlæg i dag om en økonomisk og monetær union. Jeg er ked af det, for jeg havde ønsket, at det var en klarere melding og mere præcise ting, vi kunne forholde os til, og en mere ærlig redegørelse, vi havde fået.

Lanceringen af selve rapporten er præget af denne forkerte tilgang til alvorlige problemer. Andre steder i Europa diskuterer man åbent, hvad det her handler om. Selvfølgelig kan det læses en række steder i rapporten, at embedsmændene ikke er nær så skrāsikre, som regeringen har lanceret det, men også i selve rapporten er tendensen altså alt for klar. Den er skrevet for at passe ind i regeringens politik, for ikke at gøre sig ud til bens i EF. Og på mange punkter følger den de dårligste af vore traditioner i dansk EF-debat.

Jeg vil i dag pege på tre hovedområder, hvor jeg mener at rapporten tager grundlæggende fejl:

For det første når man taler om de økonomiske fordele ved den økonomiske og monetære union. De økonomiske vismænd sagde i deres redegørelse fra december 1988 noget ganske andet: »Anderledes stiller det sig, såfremt der skulle blive tale om en forceret udvikling af va-

[Gade]

lutasamarbejdet i retning af en valutaunion. I så fald kan omkostningerne ved at tage del i unionen blive betydelige.« Og her er vel at mærke tale om økonomiske omkostninger, altså en helt anden snak end rapportens.

Endegyldigt fastlåste valutakurser vil føre til en fast tilknytning til D-marken, og Danmark vil blive tvunget til en opskrivning af kronen til skade for eksporten til andre områder. Konsekvensen bliver større arbejdsløshed her i Danmark.

Jeg synes også, at man underprioriterer hele diskussionen om, at Danmark har et særligt handelsmønster. Vi handler faktisk mere med landene uden for EF end med resten af EF. Og det trykkeri, man har lavet i rapporten om landbrugseksporten, kan jeg ikke forstå. Men jeg har måske ikke læst længe nok på universitetet.

Det er tvivlsomt, om en økonomisk og monetær union indebærer nogen økonomisk fordel. Der er risiko for økonomiske ulemper, og arbejdsløsheden vil stige, er vores konklusion.

Det andet, jeg vil hæfte mig ved, er den politiske melding i rapporten om, at man kan gennemføre faste valutakurser, uden at det lægger bindinger på finanspolitikken, altså det, som professor Anders Ølgaard beskrev i en kronik i Politiken på den måde, at »Danmark vil få en økonomisk handlefrihed, der vel nærmest kan sammenlignes med, hvad danske kommuner har i dag«.

Når man nærlæser rapporten, træder de bagvedliggende usikkerheder hos embedsmændene da også frem. Uklare tekster præciserer det, hvis man kan bruge den formulering. »Muligheden af at anvende finanspolitikken vil afhænge af, hvilke beslutninger der træffes på dette område«, siges der ét sted. Et andet sted siges der: »En vis grad af koordinering af medlemslandenes finanspolitik vil være en forudsætning for, at ØMU kan fungere tilfredsstillende.«

Ja ja, man kan jo sige lidt af hvert i rapporten, og så er man på den sikre side. Så kan regeringen sige, hvad der passer i regeringens kram.

Det er vores konklusion, at det er helt oplagt, at fastlåser man endegyldigt valutakurserne enten ved vedtagelse af direkte bindende forskrifter eller via en meget styret markedsmechanisme, så vil det føre til, at det ikke er muligt at fastholde en selvstændig finanspolitisk linje. Så har professor Anders Ølgaard ret: Regeringens

rapport snyder på dette punkt, og det gør statsministerens redegørelse også.

Det tredje, jeg vil hæfte mig ved i rapporten, er spørgsmålet om afgivelse af suverænitet, og det har hr. Ivar Nørgaard jo også været inde på. Det ligner en rapport, der er bestemt til, at konklusionen er skrevet før argumentationen.

Efter vores opfattelse er der ikke tvivl om – også i relation til, hvad jeg sagde under andet punkt – at der er tale om afgivelse af suverænitet i grundlovens § 20-omfang. Derfor kræves der fem sjettedeles flertal i Folketinget, og ligesom i 1972 må Folketingets vedtagelse under alle omstændigheder bekræftes ved en folkeafstemning efter en eventuel vedtagelse i Folketinget.

En vejledende folkeafstemning, som vi havde det ved EF-pakken, vil SF derimod ikke være med til.

Så til det, der er spændende i Europa netop nu: opbruddet i Østeuropa og Centraleuropa, der sætter hele Europa i gang med at diskutere fremtidens Europakort.

Statsministeren havde formuleringer her, men var ikke særlig præcis. Derfor vil jeg gerne fremhæve SF's synspunkter på det her, for vi har jo længe sagt, at det her er chancen for at få en anden diskussion, for at få en ny diskussion om, hvordan Europa skal udvikle sig.

Vi ønsker, at Danmark skal placere sig modigt og stærkt i den her debat; det kræver udspil, og det kræver vilje. Der bør sættes en anden dagsorden end det her opkog af gamle EFT-tanker fra først i 1970'erne. Østeuropa, EFTA-landene og EF-landene har brug for en ny dagsorden.

Der er ikke brug for en nymuret, lukket union, som jeg forstod at statsministeren åbnede for, men derimod for et åbent, samarbejdende Europa.

Dette modspil til unionen kræver, at helt andre emner sættes på dagsordenen for en eventuel regeringskonference. Danmark skal støtte EFTA-landenes ønske om at etablere beslutningsorganer, beslutningsmekanismer, og sammen med EF- og EFTA-landene kræve, at Romtraktaten ændres, så dette kan ske.

Det Europakort, der bør tegnes, indebærer etablering af en fælleseuropæisk økonomisk zone omfattende både EF og EFTA med fælles beslutningsmekanisme. De østeuropæiske lande, hvor økonomien er klar til det, kan så melde

[Gade]

sig ind i EFTA, hvorved de får fuld sikkerhed for afsætning af varer og sikkerhed for indflydelse. Vi skal undgå, at Østeuropa bliver Vesteuropas baggård, og forhindre social dumping i EF.

I hele Europa, i EF, bør beslutningsprocessen samtidig gøres åben, som SF f.eks. har foreslået det i det beslutningsforslag, der skal drøftes senere i dag.

Miljøet skal beskyttes bedre, og vi skal sikre den sociale dimension.

Se, det er en anden dagsorden, det er en aktuell dagsorden, det er en dagsorden, der er i overensstemmelse med det, der bliver råbt om på gaderne i Østeuropa og andre steder, hvor man har en ordentlig europæisk diskussion. Det er desværre ikke det, der præger debatten her i landet.

Alle ved, at SF er imod en regeringskonference om Delorsplanens anden og tredje fase. Derfor ønsker vi, at regeringen klart siger fra både på topmødet og på en eventuel regeringskonference. Samtidig ved vi, at de fleste EF-lande har vilje til at indkalde en regeringskonference.

Derfor mener vi, at Danmark skal koncentrere sig om at sætte den helt anden dagsorden, jeg redegjorde for, om et åbent Europa og et ændret EF. SF mener, at Danmark skal gøre det til en betingelse for at medvirke til at indkalde til en regeringskonference, at disse emner sættes på dens dagsorden.

På denne baggrund skal jeg på vegne af Socialistisk Folkeparti stille følgende forslag om motiveret dagsorden, som i hvert fald fremgår som et, der har en klar melding:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget tager afstand fra Delorsplanens 2. og 3. fase om en økonomisk og monetær union, opfordrer Folketinget regeringen til at arbejde for skabelsen af et åbent, samarbejdende Europa og kun medvirke til en regeringskonference om ændringer af Romtraktaten, hvis denne også omfatter drøftelser af en helt ny Romtraktat med fælles beslutningsorganer mellem EF og EFTA-landene og i forlængelse heraf åbning over for de nye demokratier i Central- og Østeuropa, åbenhed i EF's beslutningsproces, bedre beskyttelse af miljøet samt sikring af den sociale dimension, går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 16).

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Bjørn Elmquist (V):

Da Folketinget i maj måned sidst havde EF-debat, sagde ordføreren for forespørgerne, SF's hr. Gade, bl.a., at der var brug for en klar afvisning af Delorsplanen fra dansk side.

Sådan gik det imidlertid ikke – det kan vi alle sammen huske – og sådan vil det heller ikke gå i dag.

Vi mener i Venstre, at den melding, som Folketinget i dag bør give, er, at regeringen på næste uges topmøde i Strasbourg kan gå ind for, at der bliver indkaldt til en regeringskonference om den økonomiske og monetære union – meget gerne i andet halvår af 1990 – og at denne regeringskonference også får mandat til at drøfte andre spørgsmål.

Den motiverede dagsorden, som hr. Ivar Nørgaard just har foreslået fra Socialdemokratiets side, taler om »mindstekrav på miljø- og arbejdsmarkedsområdet ved flertalsafgørelser« og om »et nærmere samarbejde med EFTA-landene og med de lande i Central- og Østeuropa, der gennemfører demokratiske reformer«. Det er alt sammen punkter, der er i tråd med det, som Venstre nærer af ønsker til regeringskonferencen. Det skal jeg om lidt argumentere nærmere for.

Det tegner således til, at vi i dag ved at vedtage denne dagsorden i Folketinget kan komme, hvad jeg vil kalde et betragteligt stykke længere i dansk markedspolitik, end vi var i maj. Det er vi i Venstre godt tilfredse med, ligesom vi lægger vægt på den brede politiske enighed, der trods nuancer og klare meningsforskelle mellem nogle af os hersker om denne dagsorden. Denne brede politiske enighed vil borge for kontinuitet i dansk markedspolitik og styrker faktisk dermed Danmarks position i EF.

For få dage siden fremlagde Økonomiministeriet embedsmandsrapporten om EF's økonomiske og monetære union. Det er en rapport, som jeg gerne vil rose; der er gjort et godt stykke arbejde. Rapporten skræller klart og præcist myter og overdrevne forestillinger væk. Den fastslår, at et land af Danmarks størrelse og

[Bjørn Elmquist]

med vor erhvervsstruktur med små og mellemstore virksomheder vil have åbenlyse fordele ved sådan en union.

Det er en opfattelse, som Venstre deler. Vi mener, at Danmarks mulighed for stabil økonomisk vækst og større beskæftigelse bliver væsentligt forøget ved, at vi går ind i et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde. Om alternativet – i hvert fald det alternativ, der bestod i, at EF etablerede sin økonomiske og monetære union uden om Danmark, uden dansk deltagelse – skal jeg blot sige, at det vil være ganske ødelæggende for danske interesser, og det er noget, som Venstre vil advare imod på det indstændigste.

Nu må man ikke glemme, at det i første række er et spørgsmål om at indkalde en regeringskonference, vi her i dag skal tage stilling til. Og vi må heller ikke glemme, at det mest konkrete, der fra fælles hold foreligger for nærværende om selve indholdet af en sådan union, er Delorsrapporten. Vi har endnu ikke set det konkrete udspil fra EF-Kommissionens side, det kommer til foråret.

Det betyder, at vor diskussion om de enkelte elementer i den økonomiske og monetære union let får et abstrakt og teoretisk præg. Jeg skal derfor nøjes med her at melde ud om nogle ganske få overordnede betragtninger om penge- og rentepolitikken, om den øvrige økonomiske politik, især finanspolitikken, samt om de forfatningsretlige aspekter.

Et af de mål, Venstre mener den økonomiske og monetære union bør have, er at fastlægge en fælles rente- og pengepolitik. Det afgørende argument er, at forestillinger om en selvstændig dansk penge- og rentepolitik allerede i mange år har været illusorisk, præcis som tilfældet er det for en række andre lande. Som statsministeren sagde i sit svar for lidt siden: Det er Forbundsrepublikken Tyskland, der i kraft af sin økonomiske tyngde sætter sit præg på penge- og rentepolitikken i Europa. Og så et andet kort citat, det er af socialdemokraten Erling Olsen: Vi har allerede en europæisk centralbank, det er Bundesbank i Tyskland.

Venstre mener, at konklusionen på den baggrund er klar: Lad os hellere etablere fælles institutioner, der kan træffe fælles beslutninger. Det vil give os – Danmark – mere indflydelse, end vi har i dag, uden at vi dog skal overdrive, hvad vi måtte få af indflydelse.

Hvad den øvrige økonomiske politik angår, er det især finanspolitikken, der tiltrækker sig opmærksomhed, i hvert fald sådan som debatten hidtil har udfoldet sig på basis af Delorsrapporten. Det springer i øjnene, at de aktuelle planer er langt mere fleksible, langt mere decentrale og, om man vil, ikke nær så integrationsambitiøse, som tidligere planer har været, i hvert fald Wernerrapporten fra starten af 1970'erne.

Et vigtigt princip i den sammenhæng er det, man kalder subsidiaritetsprincippet, som går ud på, at EF-beslutningsniveauerne skal have så begrænsede funktioner som muligt. EF skal altså ikke uden videre kaste sig over alt og alle.

Det kan ikke undre, at spørgsmålet om bindende regler for budgetunderskuddet vækker følelser hos os i Danmark. Man kunne fristes til at ønske, at vi specielt under socialdemokratiske regeringer i begyndelsen af 1980'erne havde været omfattet af en sådan ordning, og at vi også var blevet forhindret i at køre med underskud på betalingsbalancen år efter år.

Jeg skal undlade her og nu at gå ind i en nærmere stillingtagen til de forskellige mulige forslag om bindinger og eventuelle sanktioner. Jeg skal alene fastslå, at de økonomiske realiteter i sig selv sætter grænser for, hvor længe man kan køre med underskud, uden at det skævvrider og i øvrigt tager sin pris i samfundsøkonomien.

Jeg tror ikke, at Danmarks udlandsgæld og problemerne med at stable en fornuftig finanslov på benene forsvinder og vil blive ordnet af EF i fremtiden. Behovet for bedre balance i dansk økonomi vil blive accentueret, men samtidig vil det indre marked, et dansk renteniveau svarende til vore EF-partners og valutastabilitet give os større muligheder for at løse problemerne, hvis vi da forstår at tage udfordringerne op.

Endelig skal jeg om de forfatningsretlige spørgsmål tilslutte mig embedsmandsrapportens og statsministerens konstatering: Dansk deltagelse i den unionsmodel, der i øjeblikket opereres med, det vil sige den, der er beskrevet i Delorsrapporten, vil kunne afgøres med simpelt flertal i Folketinget, jf. grundlovens § 19.

Den monetære institution, EF i så fald skal udstyres med, får ikke udøvende beføjelser med bindende virkning for borgerne. Og hvad angår den økonomiske politik, er man allerede dækket ind af Romtraktaten, som Danmark jo godkendte den 2. oktober 1972.

[Björn Elmquist]

Efter vor opfattelse er det således ikke nødvendigt med en ny folkeafstemning. Hermed være dog ikke sagt, at Venstre ligefrem vil modsætte sig en folkeafstemning. Vi er ikke bange for folkets røst, og de to folkeafstemninger, Danmark hidtil har haft om EF, har da også fået et positivt udfald, i hvert fald set med vores øjne. De har bekræftet og bestyrket dansk medvirken i den europæiske konstruktion.

Men nu må vi jo se, hvad regeringskonferencen helt konkret ender med, før vi kan tage endelig stilling til disse forfatningsretlige spørgsmål.

Til slut vil jeg gerne understrege, hvor nødvendigt det er, at regeringskonferencens sigte ikke bliver snævert, men derimod bliver bredt. Det gælder ikke mindst forholdet til de øvrige dele af Europa. Der er Norden, der er rest-EFTA, der er også andre lande, der banker på EF's dør, og så er der jo Central- og Østeuropa. Vi har for nylig debatteret reformerne i Øst her i Folketinget, og det kommer vi til igen.

Den kommende EF-regeringskonference vil le forfejle sit mål, hvis den alene byggede på gårdsdagens præmisser. Den må også tage højde for de nye muligheder i Europa for at styrke EF's egen dynamik og dermed EF's fortsatte bidrag til normaliseringen økonomisk, politisk og demokratisk i Central- og Østeuropa.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Når man berører de forfatningsretlige problemer – og det mener jeg godt man kan gøre, uden at det skal overdrives i dag, for vi ved jo ikke, hvad det hele ender med – skal man selvfølgelig passe på, at der ikke ubevidst sker nogle skred i vores grundlovsbestemmelser.

Jeg forstod Venstres ordfører således, at han opfatter det på den måde, at hvis det, vi overlader til internationale organer, altså her EF, drejer sig om noget, som ikke får direkte bindende virkning for borgere eller virksomheder, hvis det ikke har direkte bindende virkning, så er det ikke omfattet af § 20, så skulle man kunne nøjes med § 19 i grundloven, det vil sige, at man skulle kunne undgå at kræve fem sjettedeles flertal her i Folketinget eller en folkeafstemning. Det svarer til, hvad statsministeren har udtalt ved et par lejligheder, og det svarer til, hvad der står i embedsmandsrapporten.

Jeg vil gerne spørge Venstres ordfører, om det er korrekt forstået, at den opfattelse har i hvert fald Venstres ordfører.

(Kort bemærkning).

Björn Elmquist (V):

Jeg kan sige til hr. Ole Espersen, at det er korrekt opfattet. Det var præcis, hvad jeg sagde. Jeg er selvfølgelig spændt på, hvad hr. Ole Espersen vil bruge det til, for når han så fint har forstået, hvad jeg sagde, og han så stiller spørgsmål, så må det jo være, fordi han har noget i baghovedet.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Når jeg bad om at få det bekræftet, var det naturligvis, fordi udtalelsen fra Venstres ordførers side var overraskende, og derfor ville jeg være sikker på, at jeg havde forstået det rigtigt.

Men så må jeg konstatere, at det, Venstres ordfører siger, og det, der antydes – måske endda mere end det – i embedsmandsrapporten, og det, som statsministeren har sagt, er i direkte modstrid med den hidtidige opfattelse. Når man overfører enhver form for handleevne fra danske myndigheder til internationale organisationer, uanset om det er noget, der har direkte betydning for enkeltpersoner eller ej, oven i købet uanset om det drejer sig om handleevnen udadtil, altså retten til at indgå traktater – det har jo ikke noget med virkning direkte over for borgerne at gøre, det er vi enige om – har opfattelsen helt klart været, at det også er omfattet af § 20.

Derfor er mit næste spørgsmål: På hvilken baggrund mener man nu fra Venstres side, at den hidtidige helt faste opfattelse har været forkert og nu skal ændres?

(Kort bemærkning).

Björn Elmquist (V):

Den dyberegående forfatningsretlige diskussion får vi også nok lejlighed til at dyrke videre. Jeg vil her og nu svare hr. Ole Espersen, at det er i relation til penge- og rentepolitikken, til en eventuel europæisk centralbank, vi taler om disse ting. Vi er ikke ude i det helt brede, i den brede definition, i det brede begreb, som hr. Ole Espersen her opererer med, nemlig retten til f.eks. at indgå traktater på Danmarks vegne.

[Bjørn Elmquist]

Vi taler om de beføjelser, som vi efter at have læst Delorsrapporten og efter at have hørt diskussionen kan forestille os at en europæisk centralbank ville blive understøttet med, og det er i den konkrete sammenhæng, vi anlægger denne fortolkning af grundlovens bestemmelser.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Ja, hvis det var pengepolitik, men det er ikke noget, danske myndigheder har evne til at træffe beslutninger om. Det synes jeg også er en overraskende udtalelse.

Men det mest afgørende er, at vores finanslov dog må være en beføjelse, Folketinget har i dag. Hvis beslutningsretten over finansloven eller elementer i finansloven overlades til internationale organisationer, vil hr. Bjørn Elmquist så bestride, at det ifølge ordlyden i § 20 og ifølge den hidtidige opfattelse helt klart er omfattet af § 20, og hvis hr. Bjørn Elmquist bestrider det, med hvilken baggrund gør han det?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Nej, det sidste bestrider jeg ikke, hr. Ole Espersen, og det var heller ikke det, jeg sagde i mit indlæg. Det er heller ikke det, der står i embedsmandsrapporten, mener jeg.

Nu bevæger vi os fra det monetære område, hvor vi talte om den europæiske centralbank, over til finanspolitikken og den økonomiske politik. Jeg sagde udtrykkelig i mit indlæg, at det er vores opfattelse, at de beføjelser, som man opererer med i Delorsplanen, og som man i hvert fald i Økonomiministeriets embedsmandsrapport opererer med, også fra Venstres side, allerede er hjemlet i Romtraktaten.

Så vidt jeg erindrer, indeholdt tiltrædelsesakten, som bl.a. hr. Ivar Nørgaard dengang underskrev sammen med daværende statsminister Jens Otto Krag, alle disse bestemmelser, og det blev dækket ind af vores grundlovsmæssige folkeafstemning den 2. oktober 1972 og den efterfølgende lovgivning her i Folketinget.

I den henseende er jeg enig i den teoretiske udlægning fra hr. Ole Espersens side, men mener, at vi allerede er dækket ind. Der har vi afgivet beføjelser i henhold til grundlovens § 20. Skulle der blive tale om yderligere at stramme op på de beføjelser, så må vi tage stilling til det

til den tid. Vi har ikke her og nu fra Venstres side sagt ja, men skulle man ende med at ville sige ja fra dansk side, så er det klart, at grundlovens § 20 kommer ind i billedet.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg skal ikke gå ind på at vurdere betydningen af, at andre tager ordet om andre ting, men jeg synes, det er vigtigt i denne debat at få fastslået, at det er fuldstændig meningsløst at diskutere, hvorvidt det vil være i strid med det ene eller det andet i den danske grundlov, at EF griber ind i vores finanslovbehandling. Det er der ingen der drømmer om. Det vil aldrig blive vedtaget nogen steder.

Jeg kan da godt se, at stakkels hr. Delors formentlig af nogle liberale kommissærer har ladet sig lede på afveje i retning af at snakke om at gribe ind over for underskud. Hvad med at gribe ind over for et overskud på et budget, nedskære forbruget og dermed nedskære produktion og beskæftigelse?

Altså det er en meningsløs debat, og derfor er det selvfølgelig helt meningsløst at blande den danske grundlov og alt det dér ind i det.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det var et interessant indlæg, hr. Erhard Jakobsen havde her. Indirekte bekræftede det, at hvis det er Delorsplanens 2. og 3. fase, vi taler om – det afkræftedes i hvert fald ikke – så er der faktisk tale om det, hr. Ole Espersen taler om, nemlig en stor suverænitetstafgivelse. Så i virkeligheden bekræftede hr. Erhard Jakobsens indlæg det synspunkt, hr. Ole Espersen har forfægtet.

Derfor vil jeg spørge hr. Bjørn Elmquist, og nu kommer vi til substansen af det – vi snakker ikke om Delors, og hvad det hedder: Hvordan tror Venstre at man kan etablere faste, endegyldige valutakurser, uden at det også reelt giver fast binding på finansloven?

Ellers vil jeg spørge hr. Erhard Jakobsen, for han fremstår jo som en, der tidligere har turdet sige sandheden i EF-debatten. Meget af det, vi stadig sovser i i dag, skyldes, at man ikke siger, hvordan det hænger sammen.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg føler grund til at takke hr. Erhard Jakobsen for hans betragtninger, som er fuldt på linie med de synspunkter, vi hele tiden har fremført, og som jo er altså en afvisning af Delorsrapportens 3. fase om at overgive suveræniteten vedrørende finanslovene for de enkelte lande. Jeg er glad for at CD er enig med os i, at det må vi totalt afvise.

Jeg vil gerne gøre hr. Bjørn Elmquist og også statsministeren opmærksom på, at i det notat, vi har fået udleveret, som består af et bilag 3, fra Udenrigsministeriet og Justitsministeriet, omtales udtrykkeligt spørgsmålet om budgetbeføjelser, og her siger man, at det, der foreslås i Delorsrapporten, kan klares ved § 19. Dette notat handler altså ikke kun, som hr. Bjørn Elmquist sagde, om det monetære; det handler også om det finanspolitiske.

Vi mener, som jeg sagde før, at det er meget letfærdigt af embedsmændene at give den udtalelse, som statsministeren altså bygger videre på, og det er, som hr. Ole Espersen også sagde, i strid med den hidtidige fortolkning af den danske grundlov.

Jeg er enig med hr. Erhard Jakobsen i, at det forhåbentlig og formentlig aldrig nogen sinde bliver aktuelt, fordi vi selv og formentlig andre kloge regeringer vil afvise det.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Hr. Bjørn Elmquist har ordet for en kort bemærkning. Og så vil jeg henstille, at de korte bemærkninger tager af, så vi kan gå over til orderrækken.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det var interessant at høre hr. Erhard Jakobsen, for man kan sige, at det var den sunde fornuft, der greb ind i en spidsfindig juridisk debat.

Jeg bliver nødt til at svare på de spørgsmål, der blev stillet mig. Men i øvrigt mener jeg, at mit indlæg helt klart gav udtryk for, at vi ikke her og nu ville tage stilling til de mulige ideer og forslag, der måtte komme op og kunne tænkes at komme op, for vi er jo langt ude i hypoteserne om bindinger for så vidt angår underskud/overskud på finansloven. Skulle der komme

nye forslag, der går ud over de beføjelser, vi har afgivet i henhold til beslutningen af 2. oktober 1972, så må vi tage stilling til, om vi vil anbefale dem. Og skulle vi anbefale dem og de går ud over de allerede afgivne beføjelser, er jeg helt enig i, at så kommer vi ind i grundlovens § 20-situation, men den ridser jeg ikke op.

Så svaret til hr. Gade: Jeg mener, at de økonomiske realiteter i sig selv – det sagde jeg også i mit indlæg – vil sætte grænser for, hvor længe vi kan køre videre med underskuddet, specielt når vi kommer ind i en indre marked-situation, specielt når vi kommer ind i en fælles rente- og pengepolitik, som jeg også gjorde mig til talsmand for. Derfor ligger vi under for naturnødvendighedens lov, og det er ikke en, vi skal godkende med fem sjettedeles flertal i Folketinget.

Glistrup (FP):

Ifølge Folketingets officielle dagsorden er det spørgsmål, som vi diskuterer her og nu, helt præcist hverken mere eller mindre end følgende: »Hvad er regeringens holdning til den foreslåede regeringskonference om en økonomisk og monetær union?«

Her er svaret aldeles lysende klart – hvis man ikke lader sig tyrannisere af det, som de andre partier vil have: Man skal tale i linde, pæne, intetsigende ordstrømme – sagt med tvillingeskab til barnet i »Kejserens Nye Klæder«: Det er fløjtende ligegyldigt, hvad regeringen i det mest forgældede, fattige lilleputland i verden mener om en sådan regeringskonference, om den mener det ene eller det andet. Det kan måske interessere deres koner, men ikke nogen som helst andre.

Det, som er baggrunden herfor, er selvfølgelig, at trods al den fine tale, som hr. Gade og andre fører om det danske Folketings budgetbeføjelser, er de jo for længst gået fløjten i kraft af den måde, man har udøvet disse budgetbeføjelser på ved de sidste 29 års uansvarlige afstemninger om finanslovene. Man har for længst druknet Danmark i et sådant søle af dårlig økonomi, at vi reelt ikke har nogen budgetbeføjelser, efter at man har gjort den offentlige sektor 3-4 gange så stor som det, vi overhovedet har råd til i Danmark.

Men ud over at det altså er ret ligegyldigt, hvad man mener i Danmark, så er det specielt ligegyldigt, hvad den danske regering mener, for det første fordi det ligger jo ude i Europa på

[Gillstrup]

den måde, at der allerede eksisterer det efter Romtraktatens artikel 236 fornødne flertal for indkaldelse til en regeringskonference – og derfor, om den danske regering gør det flertal større eller ikke gør det større er så uendelig lige-gyldigt, regeringskonferencen kommer under alle omstændigheder.

Men for det andet er det flintrende ligegyldigt, hvad den danske regering mener om dette spørgsmål som følge af, at den danske regerings vilje sidder i folketingsflertallets lomme, og den danske regering har bare at mene og handle, som folketingsflertallet ønsker den skal mene og handle, og de 16 stemmer, som det parti, jeg repræsenterer, kan lægge i vægtskålen, vil vi bruge til, at den danske regering stemmer ja til den regeringskonference, der kommer under alle omstændigheder, altså med andre ord styrker det flertal, der allerede er.

Så vil man altså komme i gang med at diskutere en økonomisk og monetær union, og det vil man jo under alle omstændigheder gøre, som man har gjort det i hvert tilfælde de sidste 40 år – måske er der dem, der vil være så uartige at sige: De sidste 50 år.

Når der er tale om en regeringskonference, så må man gøre sig klart: Hvad er en regeringskonference? Det er simpelt hen bare det, vi på dansk kalder en forfatningskommission. Det vil med andre ord sige et sted, hvor man kan udarbejde forslag til ændring af EF's grundlov, det vil sige det traktatkompleks, som er opbygget med Romtraktaten som det helt centrale.

Situationen er jo den, at langt, langt de fleste tekster i Romtraktaten efterhånden er blevet 35 år gamle, og der er sket en hel del i løbet af de 35 år. Og da EF, bortset fra lille skidt regerede Fattigdanmark, er inde i en skure af god økonomisk fremgang og vækst – det er jo det, der præger landene overalt – så er det det rigtige tidspunkt at kigge på disse 35 år gamle tekster, for det skal man gøre på et tidspunkt, hvor man har kræfter i overskud. Det har EF jo i øjeblikket, og så må vi andre bare følge med, så godt som vi nu kan.

Begreberne økonomisk og monetær union er jo noget, som man kan hale et væld af forskellige enkeltforanstaltninger ud af, fra den ændring, som man foretog om de økonomiske konvergensindikatorer, og hvad det nu ellers hed, i 1974, hvor man ændrede på nogle paragraffer, og til, at vi skal til at ændre vore 20-kro-

nesedler til 2 ecu'er, og at vi overhovedet ikke må føre finanslovforhandlinger i Danmark, men simpelt hen får besked fra Bruxelles i god tid før den 14. december hvert år, at sådan og sådan skal vores finanslov være.

Der bliver rigelig tid til at diskutere de enkelte ting, mens regeringskonferencen står på. Der er selvfølgelig med det tempo, der præger Europa i øjeblikket, ingen, der ved, hvor længe sådan en regeringskonference varer. Men man ved nogenlunde sikkert, at hr. Kohl ikke skal have en regeringskonference samtidig med, at han fører sin eksistensvalgkamp i Tyskland frem til oktober 1990. Derfor kommer regeringskonferencen efter al sandsynlighed først i november 1990.

Men da Mitterrand jo næppe er præsident i Frankrig, næste gang man har fransk formandskab, er det altså nødvendigt af hensyn til hr. Mitterrands grandeur, at man allerede vedtager det her 11 måneder før. Og man får det jo altså vedtaget, fordi der er det fornødne flertal for det, og så fred være med det.

Når så konferencen begynder i november måned 1990, kan det selvfølgelig være, at den meget hurtigt kommer ud med nogle lynresultater, men det er jo nok mere sandsynligt, at der går 2 eller 3 år. Og dér får vi i Danmark lejlighed til, hver gang der er et lille spørgsmål, at drøfte det i Markedsudvalget, i politisk debat, i folketingssalen, og hvor vi ellers vil, og så må vi simpelt hen, efterhånden som punkterne dukker op, tage stilling til, om vi synes ja eller nej.

Når så det hele er forbi, skal der laves en kommissionsbetænkning, og den skal udformes på en sådan måde, at man må forvente, at samtlige medlemslande til den tid vil ratificere – altså må man regne med mindst 12 ratifikationer. Også Danmark skal ratificere, og derfor må vi selvfølgelig øve vores indflydelse på samme måde, som man gør, når vi har en forfatningskommission, så det bliver noget, der kan samle flertal i samtlige EF-medlemslande.

Om vi så skal have det ud til folkeafstemning eller ej, må man selvfølgelig diskutere til den tid. Det er jo ikke nogen hemmelighed, at Fremskridtspartiet har særdeles stor sympati for folkeafstemninger af mange grunde, og vi vil så ganske givet hælde til, hvis der er nogen tvivl, at vi hellere må tage 10 folkeafstemninger for meget end én folkeafstemning for lidt. Men det er jo med økonomiministerens kloge ord

[Glistrup]

helt umuligt at have nogen som helst mening om det spørgsmål, før man ser den tekst, der i givet fald kommer ud af regeringskonference-maskinen.

Formanden har jo tilladt, at man ud over økonomisk og monetær union også diskuterer forskellige andre emner, som kunne komme på dagsordenen. Herom er jo bare at sige, at når man har sådan en konference, diskuterer man såmænd nok det, der sådan er almindelig stemning for at diskutere, og det, der ikke er almindelig stemning for, falder såmænd nok i papirkurven. Så om vi skriver det ene eller det andet på dagsordenen, er nok ret uinteressant.

Men jeg kan da sige, at Fremskridtspartiet er enig i, at der skal skrives et afsnit om miljøpolitik. Det var ikke fremme, da man lavede Romtraktaten i sin tid, hvor man skrev afsnit om så mange andre politikker, men det må være rigtigt nu at lave et om miljøpolitik. Det må være rigtigt at finde frem til, at man får flertalsafgørelser, så man virkelig kan disponere inden for området.

Det må også være rigtigt at se, om man kan få afgrænset, hvad det er rimeligt at EF tager sig af. Situationen er jo, at på den ene side skal EF nødvendigvis begynde at tage sig af, hvorvidt man i Skive Kommune vil have rød eller gul plakat på det kemiske affald og en anden farve på madaffaldet. På den anden side må man gøre sig klart, at skal vi løse Danmarks – og altså specielt Bornholms – miljøproblemer, så er det i allerhøjeste grad af interesse, at man får inddraget dem, der virkelig sviner, nemlig socialisterne – der jo ikke bare sviner mentalt, men også fysisk – fra Østtyskland, Polen, Tjekkoslaviet, og hvor de ellers laver deres svineri.

Vi skal også forhandle med de lande, det kan ikke nytte noget at tro, man kan gå ind i Festung Europa som EF og lave tingene dér.

Nu lyser den røde lampe for mig, så hvad vi i øvrigt tror der kommer på den dagsorden, må jeg gemme til en anden gang, men jeg går ud fra, at vi får masser af tid til at diskutere disse emner.

Larsen-Ledet (RV):

Forespørgslen giver god anledning til at gøre en slags EF-status.

Og man kan ikke andet end glæde sig over, at en lang række europæiske lande er gået ind i et integreret samarbejde. Europa møder udfor-

dringer fra den store verden, som gør, at et samarbejde er rigtigt og nødvendigt. Vi kan altid diskutere, om det så har udfoldet sig 100 pct., som det skulle. Det er der vel ingen der mener; der er heller ingenting, der kun er hvidt eller sort her.

Der er nogle, der vender ryggen til EF, fordi der kan ske ting dér, som vi ikke bryder os om. Andre er på det hold, som siger, at der altid vil være tale om at foretage løbende justeringer og forbedringer af samarbejdet og administrationen inden for EF. Det er urimeligt at føre argumentationen for, at vi på grund af enkelte negative ting skal holde os fra EF, i stedet for skal vi søge at gøre EF bedre og søge at gøre EF større.

Det er vigtigt netop nu, hvor der skrives positiv verdenshistorie i Østeuropa og Centraleuropa, at medvirke til, at EF åbner sig og får en stærkere tilknytning af de lande, som nu oplever en demokratiseringsproces.

Det ville være godt, hvis vi kunne opleve den samme integration med disse lande fra EF's side, som vi i øjeblikket har i EF, hvor vi kommer hinanden ved, vi snakker os til rette om mange svære sager, og vi er stadig væk selvstændige, vi har stadig væk vores egenart, vores kultur på godt og ondt. Det er ud fra de oplevelser og holdninger, at vi bør bestræbe os på at slå bro. Vi er ikke og skal heller ikke være en snæver EF-rigmandsklub. Vi skal bryde nye veje for mennesker i Europa.

Delorsrapporten skildrer, hvordan ØMU eventuelt kan opbygges. Jeg møder mennesker, som mener, at regelsættet for ØMU er fastlagt, og at vi i Danmark står over for at skulle sige ja eller nej, og det er jo altså ikke rigtigt. Vi kan sige ja eller nej til delelementer i rapporten, som så kan være vejledende for EF, og vi kan inden for EF – det kan vi gøre fra dansk side, og det kan andre lande gøre – forsøge at få tilslutning til de formuleringer og de opfattelser, som vi mener er rigtige. Derefter har vi grundlag for at tage stilling, og først da.

Vi har jo allerede nu hørt et tordnende nej fra England. Det er ikke første gang. De har tidligere i forhold til EF forladt drabelige nationale holdninger og meldt sig på EF-samarbejdsbanen.

Det Radikale Venstre er med på betydelige dele af Delorsrapporten. Den valutamæssige synkronisering betragter vi som fordelagtig for EF-landene. Vi er enige i, at det vil være fordel-

[Larsen-Ledet]

agtigt for de enkelte EF-lande, ikke mindst for de små – og også for de mindre virksomheder – at vores valuta ikke kommer ud for alvorlige spekulative anslag. Det giver en betydelig forøgelse af trykningen ved at optage udenlandske lån. Dermed vil en sådan mulighed også få virkning for renteniveauet inden for EF, hvor højrentelandene må imødesee faldende renteniveau.

Fjernelse af valutakontrollen inden for valutakursmekanismen og oprettelsen af det fælles finansielle område er meget vigtigt. Enhver forventning om, at en valuta måske skulle devaluere, kan forårsage kapitalflugt, over for hvilken intervention ikke vil have virkning ret længe. Myndighederne måtte handle hurtigt for at stramme pengepolitikken og opretholde valutakursen, og der er store skævheder mellem de valutaer, der er udsat for pres nedad, og dem, der er udsat for pres opad.

Devaluering vil skade den nationale politiks troværdighed og øge forventningen om inflation, og vi ved, at reserverne af udenlandsk valuta er begrænsede. De skævheder vil sammen med behovet for at handle hurtigt udgøre et betydeligt incitament for de pengepolitiske myndigheder til at stille mod en inflation, der ligger på linie med det bedste i Fællesskabet. Og det er jo nok værd at stræbe efter.

Den vej, som Fællesskabet vil være kommet ind på som resultat af ændringerne i første etape, er umulig at præcisere nærmere på nuværende tidspunkt, for der udløses jo nogle konkurrencekræfter her i første etape, som vil føre til en periode med øget inspiration af medlemsstaternes økonomier, og det er en udvikling, der vil vare ved i mange år.

Men der er stadig væk meget, der skal gøres for at sikre, at første etape bliver effektiv. F.eks. er over halvdelen af de oprindelige 279 foranstaltninger til gennemførelse af det indre marked endnu ikke vedtaget på fællesskabsplan, og kun 7 er gennemført i alle 12 medlemsstaters lovgivninger. Nogleforanstaltninger som fjernelse af hindringer for finansielle tjenesteydelser vil ikke træde i kraft før 1993, og det viser jo meget tydeligt, at tilpasningsprocessen er lang og vedvarende. Jeg føler mig overbevist om, at det, vi diskuterer her og nu, ØMU, også vil tage lang tid.

Ifølge rapporten er der optræk til, at den monetære politik fastsætter begrænsninger for den

nationale budgetpolitik. Det er allerede diskuteret kraftigt her i dag, at inden for visse begrænsninger skulle medlemsstaterne kunne fastlægge deres budgetter. Her er vi ved et afgørende og alvorligt punkt i Delorsrapporten. Hvem er det, der kommer til at føre kontrol med de enkelte medlemslandes finanslovbudgetter? Det spørger mange om.

Jeg går ud fra, at der bliver tale om demokratiske beslutningsorganer, og jeg kan ikke rigtig forestille mig, at hverken en ny europæisk centralbank eller Kommissionen skulle afgøre, om vi i Danmark skulle bære os ad på den ene eller den anden måde, som kunne resultere i en overskridelse af en af EF accepteret budgetramme.

Det ville se mærkeligt ud, hvis man ville give sig i kast med at opbygge udemokratiske, bureaukratiske organer, netop i en tid hvor råbene fra Øst om demokrati lyder højere og højere. Jeg tror, denne frygt er ubegrundet, og det har hr. Erhard Jakobsen jo også meget kraftigt bekræftet for lidt siden fra talerstolen.

Det Radikale Venstre er indstillet på at kræve folkeafstemning, hvis vi kommer til at opleve noget, der ligner det, jeg her har omtalt. Og det kan ikke være overraskende for nogen, at hvis der på et eller andet tidspunkt bliver tale om suverænitetssafgivelse, ønsker vi fra radikal side folkeafstemning.

De europæiske landes politikere skal også på et eller andet tidspunkt tage stilling til, hvordan skabelsen af en valutaøkonomisk union skal afspejle sig i ændringer i EF's nuværende beslutningsmønster. Vi hilser fra radikal side med stor tilfredshed en demokratisk udvikling af samarbejdet mellem EF-landene. Vi hilser også med glæde ethvert forsøg på at udvide dette samarbejde til en større del af Europas demokratiske lande.

Til afslutning vil jeg gerne sige, at Det Radikale Venstre kan støtte det af hr. Ivar Nørgaard stillede dagsordensforslag.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg kan også begynde med at sige, at vi er meget glade for det forslag til dagsorden, som Socialdemokraterne har stillet, og vi er selvfølgelig glade for, at regeringen helt stiller sig på samme linje, for det er jo regeringsrepræsentanterne, der skal ned og sige noget ved den lejlighed. Og vi mener, der er god grund til at sige noget.

[Erhard Jakobsen]

Jeg har ikke spor betænkelighed ved tankerne om valutaunion og alt det dér, men jeg kan ikke tro på, at det er den store realpolitik, man skal tage stilling til inden for den allernærmeste tid. Derimod er det meget, meget vigtigt i den fase, der skal forløbe, indtil den debat måske skal tages realistisk op, at Danmark gør stærkt opmærksom på, hvad det er for ting, det drejer sig om, og det er f.eks. netop et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde, bl.a. med henblik på at fremme beskæftigelsen. Det er jo det, man i EF-debatten – også i Parlamentet – er gået uden om som katten om den varme grød.

Man har på den ene side Frankrig og en række lande, der har forsøgt at føre beskæftigelsespolitik, og på den anden side har man Vesttyskland, der på fuldstændig oldnordisk økonomisk manér kører med, at bare man har overskud på betalingsbalancen, så er alting godt, med det resultat, at Tyskland med sit kæmpeoverskud på 500 mia. kr. er med til at forstyrre den økonomiske orden i Vesteuropa. Det er sandheden om det, og det trænger den vesttyske regering til at få at vide. At de så oven i købet har underskud på deres statsbudget og har haft det i årevis, går man meget stille med.

Jeg beklager, at debatten – ikke den, vi fører, men den, man fører i Vesttyskland – koncentrerer sig om to ting, som jeg betragter som mindre væsentlige. Den første er det, vi har været inde på, nemlig underskuddet på statens budget. Jeg mener, det allermost interessante ville være, hvilke midler man vil bruge, hvis Vesttyskland vil væk fra sit statsunderskud. Vil man så i Vesttyskland presse forbruget endnu længere ned til skade for sin samhandel?

Det er da ikke interessant, at Vesttyskland har et underskud. Det ville derimod være interessant, meget ubehageligt interessant, hvis Vesttyskland ville skaffe sig af med det underskud. At vi så fra EF ligefrem skulle skubbe på for at få Tysklands underskud på statsregnskabet væk, kan jeg med min bedste vilje ikke indse.

Jeg tror altså, at man hænger sig i nogle økonomiske begreber i stedet for at tale realpolitik. Det samme gælder med prisstabiliteten. Man er i Tyskland endnu så skræmt over den inflation, man havde i 1923, hvor en forretningsmand gik ud og satte et nul bag ved sine priser hver time, og de lød på 10 mia. rigsmark i forvejen. Det tænker man stadig på, og derfor får man et

chok, hvis pristallet stiger med 0,2 pct. eller sådan noget. Jeg mener, det er hysterisk, men det er nemt nok for os at sige. De har oplevet det. Men prisstabilitet er altså ikke det eneste saliggørende. Og prisfald kan jo da være direkte skadeligt for investeringer og meget andet.

Jeg mener i og for sig, at man godt kan grave gamle Keynes frem lidt igen og finde ud af, at noget af det, der spiller en rolle for beskæftigelse og øget produktion, er forbruget. Hvis forbruget falder, er det da helt afgjort, at man får dårlige virkninger rundt omkring. Det er der alt for lidt om i Delorsrapporten, og det mener jeg i og for sig er imod Delors' hensigt.

Jeg husker, at Delors holdt sin store tale i Parlamentet, hvor han understregede, at det ikke bare drejer sig om det indre marked. Europa består ikke bare af handlende. Der er måske 20 millioner handlende, men der er 300 millioner andre borgere. Så vel er fri handel vigtig, men Delors understregede, at der er fem andre punkter, der er lige så vigtige. Imellem dem var det med den sociale dimension, og der var det med miljøet, der skulle harmoniseres.

Men der var sandelig også harmonisering af landenes økonomi. Det var også med, og det har man set alt for lidt til i bestræbelserne indtil nu. Derfor er jeg vældig glad for, at det bliver fastslået i denne dagsorden. Jeg ved fra tidligere, at statsministeren har været inde på, at det altså er andre toner end lige prisstabilitet, der skal anlås, og som modvirker underskud på statsbudgettet. Der er andre problemer, der trænger sig på.

Og så kan jeg selvfølgelig heller ikke lade være med at glæde mig over, at vi er i stand til at sige: Lad os gøre noget for landene i Øst. Den udvikling, der finder sted dér, kan vi slet ikke rigtig forstå endnu. Det er jo klart, at ligesom det er NATO's største triumf, er det EF's største triumf, for de lande ville ikke have haft gnist af chance for at frigøre sig, hvis ikke NATO havde været så stærk, som NATO er. Ellers var man aldrig kommet på den tanke i Sovjetunionen at holde igen på de militære bestræbelser. Det er man simpelt hen nødt til, netop som gamle Marx har sagt det.

Det er ikke nogle geniale mennesker i Sovjetunionen, der har fundet på det, det er samfundsforholdene, i dette tilfælde altså i Vesteuropa, og NATO. Disse lande havde ikke gnist af chance for at få frihed på det økonomiske

[Erhard Jakobsen]

område, hvis ikke EF havde gjort Vesteuropa så rigt, som det er. Men så skal vi selvfølgelig også bruge vores rigdom på rette måde i denne situation og være med til ikke bare at gøre noget, som vi selv står os ved økonomisk – for det gør vi – men også noget, der menneskeligt vil glæde os alle sammen.

Min kommune havde venskabsby i både Ungarn og Polen, og det var i og for sig svært at forlade disse grædende mennesker, for det var det, de var. Når de havde været på besøg i vort land, sad de og græd over, at de skulle tilbage til de fattiggårde og fangehuse, som de boede i. Og det er selvfølgelig dejligt at have været med til at bringe disse mennesker i den situation, som vi andre har kendt i årevis.

En ting til allersidst. Jeg synes også, at det, at dette dagsordensforslag kommer fra socialdemokratisk side, tyder på, at EF-modstanderne i Danmark lige så godt først som sidst kan pakke sammen og gå hjem og lægge sig. De har ikke gnist af chance for at trænge igennem med det, de står for, nemlig at Danmark skulle drømme om at melde sig ud af EF eller på nogen måde holde sig tilbage fra bestræbelserne inden for EF.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.51.

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at takke statsministeren for en god besvarelse. Derefter vil jeg kommentere spørgsmålet om økonomisk og monetær union i en række punkter.

Man kunne begynde at se det ud fra en lidt mere historisk synsvinkel, men det tillader tiden ikke. Det var interessant at se de forskellige rapporter og planer, der er kommet i årenes løb, og bemærke, hvad der konkret er kommet ud af dem. Noget af den frygt, der var både i 1960'erne og i 1970'erne, har netop vist sig i realiteternes verden ikke at holde stik. Det kan vi fra Kristeligt Folkepartis side kun hilse med tilfredshed.

Jeg tror, når man ser i nogle af disse rapporter, må man sige, at der er nogle vældige visioner i dem, men når de så bliver neddæmpede og gjort jordnære, lander vi nogenlunde det sted, hvor vi gerne skal lande. Det tror jeg såmænd også bliver tilfældet i denne omgang.

For det er nok væsentligt at tage udgangspunkt i, at en økonomisk og monetær union ikke er et mål i sig selv, men et middel til at fremme og lette det økonomiske samkvem mellem EF-landene. I så henseende kan man betragte en økonomisk og monetær union som en mere eller mindre naturlig forlængelse af den proces, der nu er godt i gang med hensyn til virkeliggørelsen af det indre marked.

Det afgørende spørgsmål er nemlig, hvilket konkret indhold der skjuler sig bag ordene, ikke hvilke ord, gloser og formuleringer man nu engang bruger. Det afgørende er det konkrete indhold.

Dér er det for mig væsentligt at se en økonomisk og monetær union i lyset af de positive erfaringer med EMS'en. Med EMS'en er det jo lykkedes at skabe en zone med øget monetær stabilitet og samtidig gradvis at lempe kontrollen med kapitalbevægelser. Sagt med andre ord: EMS'en har været og er fortsat et af de vigtigste midler til at holde inflationen i deltagerlandene i ave og til at fremme handel og andre økonomiske transaktioner mellem dem. Det er naturligvis to helt afgørende elementer i et så stort handelsområde som det vesteuropæiske, og det er uden tvivl af helt afgørende betydning for mindre handelsnationer som f.eks. Danmark.

Det handler om, at vi op til den kommende regeringskonference mellem EF-landene får et så bredt mandat som muligt om et stærkt økonomisk og valutarisk samarbejde for at sikre vækst og beskæftigelse. Her vil jeg gerne allerede på dette tidspunkt sige, at vi synes, at den dagsorden, som hr. Ivar Nørgard har udformet, meget præcist rammer det, vi ønsker fra Kristeligt Folkepartis side. Derfor kan vi med glæde tilslutte os denne dagsorden. Vi synes, den tolker de holdninger og de synspunkter, som Kristeligt Folkeparti ønsker at stå for på dette område.

Går vi så lidt mere ind i enkeltpunkterne, kan man sige, at realiseringen af den første fase af en økonomisk og monetær union efter Delors-rapporten er i Danmarks interesse. Dernæst

[Kofod-Svendsen]

kan vi fastslå, at en økonomisk og monetær union ikke er en forudsætning for det indre marked, men ligger i forlængelse heraf.

Penge og valutariske beslutninger – især Forbundsrepublikkens – har domineret EMS-samarbejdet, idet markedskræfterne har givet D-marken en central rolle på grund af såvel den lave tyske inflation som Forbundsrepublikkens økonomiske vægt. En fælles monetær politik baseret på fælles beslutningstagning vil derfor for flere lande måske indebære øget medindflydelse på såvel pengepolitikken inden for fællesmarkedet som på valutakurspolitikken i forhold til tredjelande, herunder specielt over for dollaren, sådan som det fastslås i betænkningen. Det må da analyseres nøje, hvordan vi reelt sikrer den største beslutningsmulighed for os i Danmark.

Her mener vi at det er væsentligt, som man også er inde på i rapporten, at begynder man at konkretisere en økonomisk og monetær union, så må det realiseres efter det såkaldte subsidiæringsprincip. Det indebærer, at der kun skal tages beslutninger på fællesskabsniveau, i det omfang det er nødvendigt af hensyn til en effektiv beslutningstagning. Der vil derfor kun i begrænset omfang være behov for bindinger for den øvrige økonomiske politik. Der er nogle ting, som det er hensigtsmæssigt at gå sammen om, men det skal vel at mærke være ud fra den målsætning, som meget rigtigt er formuleret.

Vi tror, at fordelene ved en økonomisk og monetær union viser sig for både virksomhederne og for husholdningerne, men derimod vil den ikke i sig selv indebære en lettelse af Danmarks gældssituation.

Ud over det må vi også sige, at vore økonomiske erfaringer med fastkurspolitikken som ramme for tilliden til kronen og for nedbringelse af inflation og rente tilsiger en deltagelse i et økonomisk og monetært samarbejde. Her har Danmark særlige fordele af et sådant samarbejde på grund af vor erhvervsstruktur med mange små og mellemstore virksomheder samt den store landbrugseksport.

Sammenfattende mener jeg, at man kan konkludere, at ud fra en økonomisk – jeg understreger fra en økonomisk – synsvinkel vil netop de stabilitetshensyn, som under EMS-systemet har ført til et valg af en fastkursstrategi, bidrage til en dansk interesse i at deltage i et økonomisk, monetært samarbejde.

Dansk isolering uden for et sådant samarbejde vil desuden medføre stor usikkerhed om den fremtidige økonomiske udvikling og politik. Ved at deltage vil Danmark derimod være med til at fastlægge de ydre rammer for vores økonomiske politik og økonomiske dispositioner i øvrigt. Dette skal så ske, samtidig med at Danmark virkelig sikres reelle handlemuligheder i den samlede økonomiske politik.

Så er det klart, at der også er nogle kontroversielle synspunkter, og her er det vigtigt, at vi virkelig ud fra en politisk vurdering gør os helt klart, at det, når det gælder om at koordinere finanspolitikken, helt ud sker på et frivilligt grundlag. Der kan være nogle aftaler, som kan være hensigtsmæssige, men samtidig er det sådan, at det enkelte land fuldt ud fastholder sine handlemuligheder.

Derfor vil jeg tilføje, at vi, når man ofte har talt om, om man så ikke er på vej mod Europas Forenede Stater, i Vesteuropa har helt andre både historiske og kulturelle forudsætninger end USA. Derfor mener jeg, at det ikke er den vej, vi skal gå. Det er forkert at bruge føderale stater som model ved etableringen af et økonomisk og monetært samarbejde.

Vi må finde en model, som virkelig er tilpasset vore kulturelle forudsætninger. Det er derfor, jeg mener, at de ting, der yderligere er understreget i dagsordenen om nye beslutningsformer og samarbejdsformer, der åbner for et nærmere samarbejde med EFTA-landene og med de lande i Central- og Østeuropa, der gennemfører demokratiske reformer, er vigtige. En samordnet økonomisk politik kan bedre blive det kraftcenter, tror jeg, som yderligere giver mulighed for liberaliserings- og demokratiseringsprocessen i Øst- og Centraleuropa, hvis den bliver udformet sådan, at vi netop i højere grad åbner op for et tættere samarbejde med EFTA-landene, at vi har dette politiske sigte tændende klart. Under den synsvinkel tror vi, at en øget økonomisk samordning vil være til fordel og gavn for det samlede Europa, og under den synsvinkel vil jeg endnu en gang tilsige vor fulde støtte til den af hr. Ivar Nørgaard stillede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg forstod, at hr. Kofod-Svendsen lagde vægt på at bevare sit lands politiske handlefri-

[Gade]

hed, og det er jeg enig med hr. Kofod-Svendsen og Kristeligt Folkeparti i.

Jeg går herop, fordi vi jo på et eller andet tidspunkt skal til at fortolke dagsordener osv. Derfor vil jeg gerne spørge hr. Kofod-Svendsen, om det synspunkt, som han gav udtryk for, og et andet synspunkt, som Kristeligt Folkeparti har givet udtryk for, og som jeg citerer fra en pressemeddelelse fra 8. november, udsendt af Kristeligt Folkepartis Pressetjeneste, hvori der står, at man kritiserer regeringen for, at den er ved at ændre holdning til spørgsmålet om en EF-centralbank, stadig er Kristeligt Folkepartis synspunkt. Endvidere vil jeg spørge Kristeligt Folkeparti om det, der også står i pressemeddelelsen, om, at der ikke må rokkes ved den økonomiske handlefrihed er af afgørende betydning – det forstod jeg på udtalelsen tidligere at det var – også betyder et klart nej til Delors' 2. og 3. fase, som de foreligger i de rapporter, vi kender.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Så vidt jeg husker, var hr. Gade ikke med fra begyndelsen af mit indlæg, hvor jeg gjorde noget ud af, at der er kommet ganske mange rapporter både i 1960'erne og i 1970'erne, og de har været inspirationskilder for udviklingen inden for EF, men de vidtløftige planer, som disse rapporter har indeholdt, er ikke blevet omsat fuldt ud.

Med hensyn til Delorsrapportens 1. fase mener vi, at det er helt flot, at den blev iværksat. Om 2. og 3. fase mener vi ikke, at vi skal have Delorsrapportens konkrete udformninger udmøntet, men der er da nogle visioner, som ret omsat kan være helt rigtige. Det synes vi faktisk hr. Ivar Nørgaards dagsorden på en god og rammende måde giver udtryk for. Man tager selvfølgelig det, der virkelig er det fornuftige og gavnlige. Det er på den måde, man bruger en rapport konstruktivt.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Denne debat i dag er ført på en sådan måde, at alle ordførere tydeligt med deres indlæg afspejler, at alle er opmærksom på, at det er kolossalt vigtigt for Europa, hvad der sker i EF, og hvilke beslutninger om forstærket samarbejde der bliver truffet i den kommende tid.

Så var indlæggene i øvrigt forskelligartede. Nogle er tilhængere af, at tempoet er hastigt, andre er mere tøvende. Hr. Ivar Nørgaard fremhævede, at det, vi har på bordet som arbejdsstof på nuværende tidspunkt, er Delorsrapporten, men det vil ikke være det eneste arbejdsmateriale. Det synes jeg er rigtigt at fremhæve.

Delorskomiteen blev givet den konkrete opgave at komme med et oplæg om, hvordan man eventuelt ville kunne etablere en økonomisk og monetær union, men der er jo en række store spørgsmål, som er næsten ubehandlede i Delorsrapporten. Jeg tænker navnlig på de afsluttende kapitler. Her gives ikke svar på alle spørgsmålene. Derfor må der arbejdes videre med dette saglige stof. Dertil kommer, som hr. Ivar Nørgaard rigtigt fremhævede, at vi kan vente, at Kommissionen fremsætter sine synspunkter på et senere tidspunkt. Delorsrapporten afspejler ikke nødvendigvis Kommissionens samlede opfattelse. Det er Delors, der som formand for Kommissionen blev bedt om at lede arbejdet i Delorskomiteen, som har givet sine synspunkter. Jeg synes, vi med stor interesse bør afvente, hvad Kommissionen mener om disse store spørgsmål, og jeg har forstået, at Kommissionens udtalelse nok vil komme omkring påsketid.

Vi er heller ikke færdige med arbejds materialet, for så kommer på et eller andet tidspunkt regeringskonferencen, og da vil de 12 regeringer fremlægge deres synspunkter om, hvordan en økonomisk og monetær union kan etableres. Vi får meget nyt arbejdsstof, også ud over det, som er kendt i dag, selve Delorsrapporten, og der er mange åbne spørgsmål. Det gør heller ikke så meget, det er måske endog kun godt.

Hr. Ivar Nørgaard rejste et af de store spørgsmål: Er det realistisk at forestille sig, at Den Tyske Forbundsbank vil acceptere flertalsbeslutninger i kredsen af centralbankchefer, dersom disse bliver tillagt en række beføjelser? Det ved vi ikke. Jeg tror ikke, overvejslen derom er afsluttet i Vesttyskland på nuværende tidspunkt. Det er muligt, Forbundsbanken vil acceptere, at sådanne beføjelser inden for visse rammer gives et kollektiv. Det er muligt, at man ikke vil acceptere det. Det er uafklaret på nuværende tidspunkt.

Det er også rigtigt, som hr. Ivar Nørgaard fremhæver, at der højst tænkeligt i denne sag vil

[Statsministeren]

rejse sig forfatningsmæssige aspekter. Men jeg er enig i den betragtning, at det kan vi ikke tage stilling til på forhånd. Vi ved på nuværende tidspunkt intet om, hvad der til sin tid måtte blive resultatet af den langstrakte regeringskonference. Vi ved ikke, i hvilket omfang slutresultatet afstedkommer krav, nødvendighed for ændringer i traktaterne. Det kan vi ikke bedømme, før der tegner sig et billede.

Man kan udmærket forestille sig et vidtgående økonomisk-monetært samarbejde på grundlag af den nuværende traktat. Det er mere sandsynligt, at den stærke grad af samarbejde, de fleste er tilhængere af, fører til, at traktaten må ændres. Så er der igen to muligheder: At slutresultatet peger på traktatændringer af en sådan karakter, at der er tale om suverænitetssafgivelse inden for visse rammer, på visse felter. Skulle det være tilfældet, er vi uden for området af grundlovens § 19. I så fald vil det være nødvendigt, at beslutningerne tiltrædes enten af et fem sjettedeles flertal i folketingssalen, eller at der holdes en folkeafstemning, som vi jo har prøvet før.

Jeg lægger blot vægt på at fremhæve, at vi ikke kan vide, hvilken af situationerne der vil være aktuel. Det ved vi først, når der begynder at tegne sig en linie omkring den afgørelse, de tolv samler sig om.

Hr. Gade havde en betragtning, som jeg ikke synes var rimelig. Det var den, at da vi stemte om EF-pakken, var folk ført bag lyset. Det kan jeg ikke se. EF-pakken og traktatteksterne var kendt og offentliggjort i lang tid før folkeafstemningen. Alle partier og alle andre kredse her i landet havde lejlighed til at deltage i debatten. En ting mener jeg stod fast omkring EF-pakken, at det ikke var en økonomisk og monetær union. Det var det ikke. Det var det ikke, selv om denne union blev opstillet som målet allerede i 1972 og 1973. Det er først nu, vi efter afbrydelsen i bestræbelserne i 1970'erne genoptager arbejdet med at kortlægge, hvorvidt vi bør og hvordan vi kan etablere en kraftig forstærkelse af det økonomiske og monetære samarbejde. Det siger sig selv, når der en dag er et arbejdsresultat klar, at det i høj grad skal være genstand for indgående debat her i Folketinget, naturligvis også i de danske medier og i den danske befolkning. Der bliver god tid, der bliver virkelig god tid. Ingen kan vide med sikkerhed, hvor langstrakt regeringskonferencen bli-

ver, men jeg har nu den opfattelse, at den kan da meget vel komme til at strække sig over et par år, måske endnu længere tid. Der er intet her, som vil komme til at møde os pludseligt og uforberedt. Vi får god tid til at gennemdiskutere alle aspekterne.

Så vil jeg gerne sige til sidst, at jeg mener, hr. Gade fejler i sin vurdering på et helt afgørende punkt. Hr. Gade havde den opfattelse, at af hensyn til den seneste tids udvikling i de østeuropæiske lande burde vi nu nedtrappe tempoet i det europæiske samarbejde. Det mener jeg er en fejlvurdering. Jeg mener tværtimod. Jeg mener ikke mindst, det er succesen og tempoet og dynamikken i EF-samarbejdet gennem de seneste år, som har bidraget til, at der nu er et så stort opbrud i Østeuropa.

Vi har mindsket vore grænsers betydning, også for mennesker, og det, man ønsker sig i Østeuropa, er det samme: at man ikke er spærret inde, at man har fri bevægelighed, at man kan flytte, hvis man vil, at man kan tage ophold, hvor man vil. Det er alle disse frihedsideal, som har været en inspiration også for udviklingen i de østeuropæiske lande. Det føler jeg mig fuldstændig overbevist om. I rådet om, at vi nu af hensyn til Østeuropa skal trække tempoet ned og sætte tingene i stå, er hr. Gade overordentlig isoleret.

De fleste, jeg møder rundt om, når der er europæiske sammenkomster, uanset om de har en socialistisk partifarve eller en borgerlig, har det synspunkt, at vi skal netop fortsætte i et rimelig hurtigt tempo og sætte os nye mål; det vil gavne det opbrud, som vi oplever i denne tid i Østeuropa. Det er alle tolv regeringer enige om må være vores udgangspunkt, og jeg mener ikke, der er nogen som helst tvivl om, at heri gør vi klogt.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

De sidste bemærkninger til mig om Østeuropa og udviklingen i Europa kommenterede jeg i mit indlæg.

Grunden til, at jeg beder om en kort bemærkning, er statsministerens betragtninger om forholdene for EF-pakkens vedtagelse. Det er ikke mig, der har sagt, at med EF-pakkens vedtagelse var unionen standød. Det var statsministeren, der sagde til den danske befolkning, at det var realiteten.

[Gade]

Nu står vi her og skal fra Folketingets talerstol debattere en økonomisk og monetær union, ganske få år efter at statsministeren erklærede, at nu havde befolkningen sikkerhed for, at vi aldrig kom til at diskutere økonomisk union, fordi vi fik EF-pakken. Det var sådan, statsministeren argumenterede, og ikke den udlægning, som statsministeren for lidt siden forsøgte at fremføre. Hvilken information gav man så den danske befolkning? Ja, jeg har slået op i de papirer, der blev sendt ud til folkeafstemning.

Om den afgørende paragraf, hvor man indarbejder afsnittet om valutaforhold, hedder det, og jeg citerer:

»Der er tale om målsætningsbestemmelser, der ikke får konkret betydning for det allerede eksisterende valutasamarbejde.«

Slut – og nå, må man sige.

Det er, hvad der stod. Det er, hvad den danske befolkning fik at vide. Så fik de én ting mere at vide af statsministeren, at nu er unionen stendød. Det er det, der er statsministerens store fejl, og det ville klæde statsministeren i dag heroppe at sige: Jeg tog fejl.

Ivar Nørgaard (S):

Statsministeren konstaterede, at der her i salen i hvert fald var enighed om én ting, og en væsentlig ting, nemlig, at det var kolossalt vigtigt, hvad der nu og i de nærmeste år sker i EF. Det kan jeg tilslutte mig, at det er noget, vi alle kan konstatere at samtlige partier her er enige om.

Statsministeren har så også bekræftet, at det grundlag, vi nu har gennem rapporterne, ikke er et tilstrækkeligt grundlag, vi må også vente på Kommissionens rapport. Ud over det må vi også selv forberede os, og det er jo noget af det, som denne debat skulle give os basis for og regeringen basis for: at kredse de emner ind, som vi skal forberede os på at føre frem på regeringskonferencen.

Der kræves jo mere end disse overskrifter, men det ser ud, som om vi alle sammen er enige om de overskrifter, jeg har fremført i dagsordenen: det er bedre samarbejdsmonstre med Østlandene, centraleuropæiske og østlige lande, med EFTA, og det er dette problem med at få placeret miljøet og arbejdsmarkedet noget mere centralt.

Når det drejer sig om disse problemer med Østeuropa og EFTA, kommer der nok et skisma i denne forsamlings forståelse af, hvordan man bedst kan fremme nye samarbejdsmonstre. Statsministeren var her på det seneste inde på, at det kunne man da utvivlsomt bedst gøre ved yderligere at styrke EF, men hvis man dermed mener, at man kan nå det ved yderligere at centralisere beslutningsprocessen i EF, er jeg ikke enig i statsministerens konklusion. For ser man nærmere på, hvordan EFTA og central- og østeuropæiske lande skal kunne oparbejde yderligere samarbejdsmonstre med os, og vi med dem, er det for det første meningen, at de alle skal kunne komme ind på det indre marked. De af dem, som ønsker det, skal kunne komme ind i landbrugsordningerne, og de, der ønsker det, det er jo navnlig Ungarn, Jugoslavien og Bulgarien, disse sydeuropæiske landbrugslande, vil have adgang til EF's landbrugsmarked og vil gerne med i disse ordninger. Svenskerne og nordmændene er mere interesseret i at komme ind på det industrielle marked, det indre marked, for deres industriprodukter og servicevirksomhed.

Men man har opstillet det kriterium, statsminister, at så skal der være reciprocitet. Dette fine nydanske ord, reciprocitet, betyder, at der skal være gensidighed. Det betyder igen for eksempel for nordmændene og svenskerne, at man skal beslutte sig til at gå ind i en toldunion, og at man skal indbetale penge til en fælles kasse til regionaludvikling og til landbrugsordningerne. Men det kræver jo så også, at disse lande får medindflydelse på, hvordan disse midler anvendes. Hvis erhvervslivet skal ligestilles de to steder, kræver det også, at der er en domstol, der kan træffe afgørelser, hvis man ikke følger reglerne. Det vil sige, at der også skal laves regler om, om man skal have svenskere og nordmænd siddende i EF-Kommissionen, EF-Domstolen, eller hvordan man skal forholde sig med EF-Domstolens kompetence på disse områder. Alt sammen noget, som man faktisk skal tage stilling til, inden man lukker for meget af i EF. Det mener jeg man er nødt til at tage op herhjemme. Vi bliver nødt til at analysere det og finde ud af, hvad vi skal foreslå på disse områder. Jeg tror ikke, vi skal sige, at det så gælder om så hurtigt som muligt at få lukket centralt af i de eksisterende EF-lande. Tværtimod, tror jeg.

[Ivar Nørgaard]

Så konstaterede jeg, at der her i salen er et klart flertal mod den del af Delorsrapporten, som går ind for, at man skal have overnational myndighed til at fastlægge finansloven. Her sagde både CD, Kristeligt Folkeparti og så vidt jeg forstod også De Radikale samt SF og Socialdemokratiet klart, at det ville vi ikke have. Det vil sige, at der altså er et flertal imod den del af Delorsrapportens forslag fra 3. fase.

Når det nu er sådan, at der er flertal her i Folketinget mod denne 3. fase, som Delorsrapporten har markeret det, er det også vigtigt, at regeringen gør opmærksom på det under forhandlingerne om en ny Romtraktat, så de øvrige lande ikke får den fejlagtige opfattelse, at vi marcherer derudad – noget, de let kan få opfattelsen af, hvis de kun lytter til udenrigsministeren og hans udlægninger af vores forhold til den økonomiske, monetære union. Og da statsministeren jo også rigtigt gør opmærksom på, at det er noget, der vil finde sted i en senere fremtid – måske en noget fjernere – er det altså det, dette Folketing beslutter, der bliver afgørende, og det er langtfra sikkert, at det er de herrer ministre, der til den tid har med den sag at gøre. Men der skal jo være kontinuitet, og så længe det er de ministre, der møder op til konferencen, må de selvfølgelig følge det, der er flertal for i Folketinget, som enhver regering må gøre det.

Dernæst vil jeg spørge statsministeren, om han ikke også har draget den konklusion, som jeg her drager, at vi må tage afstand fra den del af Delorsrapporten, der vedrører supranational afgørelse af finansloven.

Endelig skal jeg udtale glæde over statsministerens seneste udtalelser vedrørende det forfatningsmæssige, for jeg forstod dem sådan, at statsministeren faktisk er enig i det, jeg fremførte, nemlig at der bliver tale om suverænitetssafgivelse og § 20 i grundloven og folkeafstemning, hvis man gik så vidt, som Delorsplanen stiller forslag om. Men hvis statsministeren er enig med mig i det første, bliver det altså helt uaktuelt, fordi vi går imod den fase, der kræver suverænitetssafgivelse.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Med dette indlæg af hr. Ivar Nørgaard synes jeg, at debatten nærmer sig et interessant punkt, for vi har jo indtil nu hørt en lang række

talere stå op og sige, at de tilslutter sig dagsordenen, og sådan noget. Nu er vi jo kommet til den fase i debatten, hvor vi skal finde ud af, hvad der står i dagsordenen; det er altså fortolkningen, vi skal i gang med.

På baggrund af, hvad f.eks. hr. Bjørn Elmquist fra Venstre sagde, vil jeg bede hr. Ivar Nørgaard præcisere, hvad den betragtning i dagsordenen om et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde for at sikre vækst og beskæftigelse åbner for.

Jeg vil gerne spørge hr. Ivar Nørgaard helt konkret: Giver det grønt lys for en godkendelse af Delorsplanens anden og tredje fase? Jeg mener, at det er vigtigt for debattens videre forløb, at vi får det afklaret. Venstres ordfører har jo givet udtryk for tanker, der gik i retning af, at der dermed var givet grønt lys for anden og tredje fase. Nu må vi have en forklaring fra den mand og det parti, der har foreslået dagsordenen: Giver det grønt lys for Delorsplanens anden og tredje fase, eller gør det det ikke?

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Mit klare svar på det klare spørgsmål er, at det ikke giver grønt lys for Delorsplanens anden og tredje fase.

Flemming Hansen (KF):

Jeg vil blot sige, at der var én ting under hr. Gades allerførste indlæg, som jeg opfattede som forkert, og det var, at hr. Gade sagde noget i retning af, at vismændene advarede mod en forceret udvikling, fordi det ville give danske virksomheder problemer. Man kan da ikke kalde det en forceret udvikling, når vi taler om noget, som der allertidligst skal tages stilling til efter 1993. Det, vi diskuterer her, er jo regeringskonferencen, så det synes jeg ikke skal have lov at stå usagt.

I øvrigt skal jeg slutte mit meget korte indlæg med at sige, at jeg glæder mig over, at SF nu er isoleret her i Folketinget i EF-politikken, for der er jo en tydelig opbakning bag det dagsordensforslag, som er fremsat af hr. Ivar Nørgaard. Det vil give os ro i vores EF-politik, og det er overordentlig nødvendigt for os alle sammen og for de danske virksomheder i særdeleshed.

Gade (SF):

Jeg forstår godt motiverne bag den sidste ærede talers forsøg på at sovse debatten til i uklarheder, men det er ikke SF's opgave i dag at bidrage til, at det skulle være uklart, hvad der drøftes.

Jeg vil først sige følgende til statsministerens betragtninger mod mit indlæg om åbningen over for Østeuropa og EFTA-landene. Statsministerens udgangspunkt er, at vi ikke må ned-sætte EF-tempoet, og at det er det, SF argumenterer for. Nej, SF argumenterer for, at der skal opstilles en anden dagsorden, at det er en anden dagsorden, Europa har brug for. Og det er altså vores tanke om et åbent samarbejdende Europa.

Jeg noterede mig med stor tilfredshed, at hr. Ivar Nørgaard også tog afstand fra statsministerens fremstilling, og jeg vil gerne spørge statsministeren, om justitsministeren dækker regeringen i en artikel, han har skrevet i Nordisk Kontakt nr. 13, 1989, der er udkommet i går, og hvori justitsministeren siger:

»Vi kan naturligvis ikke give de nordiske lande, som ikke er medlemmer af EF, indflydelse på den europæiske beslutningsproces. Enten er man medlem eller ej.«

Det er ikke SF's mening med udviklingen i Europa. Det er ikke det ønske, EFTA-landene har fremført i forhandlingerne med EF, og det er heller ikke det synspunkt, hr. Ivar Nørgaard har givet udtryk for.

EFTA-landene har bedt om en fælles beslutningsmekanisme mellem EF og EFTA-landene. Det er vores ønske, at det »mere åbne Europa« skal støttes og ikke modarbejdes. Jeg kan kun tolke justitsministerens udtalelser som, at han modarbejder den tanke.

Endvidere har vi sagt, at den sociale dimension skal på dagsordenen – ja, vi har endda sagt, at det ikke kun er i EF, der skal være faste regler. Vi kan ikke leve med, at Margaret Thatcher og andre konservative regeringer stritter imod. Vi er også nødt til at tænke lidt bredere i en europæisk sammenhæng, også uden for EF, og prøve at få en social dimension også i Østeuropa i løbet af en periode.

Det er for mig klart, at EF spiller en vigtig rolle i denne sammenhæng, og statsministeren ved jo også, at f.eks. opbygningen af en bank styret af EF har SF's fulde støtte. Derfor er den måde, statsministeren angriber denne sag på,

efter min bedste mening misvisende, og jeg har i hvert fald forsøgt her at argumentere for et helt andet grundlæggende syn.

Dernæst vil jeg gerne takke hr. Ivar Nørgaard for det klare svar om fortolkningen af spørgsmålet om økonomisk, valutarisk samarbejde i forbindelse med dagsordenen. Dermed har vi fået taget stilling til det, som vi synes var vigtigt i denne debat, nemlig at Delorsplanens anden og tredje fase altså indgår i debatten, om end ikke helt tydeligt.

Endelig kommer jeg til mit næste spørgsmål til hr. Ivar Nørgaard. Det er betragtningen om, at regeringen skal udvirke, at den kommende regeringskonference får det brede mandat, at den omfatter samarbejde og beslutningsformer, samarbejdsmonster med EFTA-landene osv.

Hvad lægger Socialdemokratiet i at »udvirke«? Hvis statsministerens lidt sure bemærkninger hernede fra stolen for lidt siden skal stå til troende, er det jo ikke regeringen, der vil være den mest offensive i at udvirke, at vi skal have det brede samarbejde, og at der skal laves fælles beslutningsmekanismer og procedurer.

Altså er jeg nødt til at spørge ordføreren for Socialdemokratiet, hvad Socialdemokratiet lægger i »udvirke«.

Vi mener, at det bør være en betingelse for overhovedet at være med til at sige ja til en regeringskonference, at de spørgsmål er på dagsordenen. Hvad ligger der i Socialdemokratiets formulering?

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Stillet over for det spørgsmål vil jeg sige, at i og med at der bliver en regeringskonference – og det er der jo altså flertal blandt de andre lande for at der bliver – så bør Danmark under alle omstændigheder deltage i regeringskonferencen.

Men det er klart, at et flertal i Folketinget hermed pålægger den regering, der sidder til den tid – måske er det os selv – den pligt at sørge for, at der bliver drøftet andre spørgsmål end økonomisk og monetært samarbejde og netop de præcise ting, vi her har understreget i dagsordenen.

Det vil sige, at det bliver den til den tid siddende regerings opgave på sådan en regeringskonference at sørge for, at det bliver taget op. Og det vil selvfølgelig igen sige, at man kan ikke

[Ivar Nørgaard]

acceptere en regeringskonference, der starter med at opstille et så snævert mandat, at man udelukker os fra at stille de emner op som dagsorden.

Men det er klart, at jeg mener, det er for firkantet, og jeg mener heller ikke, det er praktisk, hvis man siger, at det er en betingelse for, at vi deltager i regeringskonferencen, for vi vil jo sætte os uden for overhovedet at få noget frem, hvis vi ikke deltager i den regeringskonference. Det vil være u hensigtsmæssigt, at Danmark hopper af og slet ikke deltager i en regeringskonference med alle de andre lande. Selv England kunne tænke sig at deltage, selv om de er uenige i alle disse indholdsmæssige spørgsmål i forbindelse med anden og tredje fase.

Men det er altså den regerings opgave at behandle dette emne, og det er klart, at man jo også har det gode kort på hånden, at den samme regering så vil sige, at man i Danmark selvfølgelig ikke kan få flertal for traktatændringer, som ikke har disse spørgsmål med, og det er jo et stærkt kort på hånden, fordi det skal vedtages med enstemmighed.

Bjørn Elmquist (V):

Fuldstændig som under markedsdebatten i maj måned er vi nu nået til det stade i debatten, hvor vi skal have fortolket dagsordenen, og det er også meget forståeligt, og det overrasker mig på ingen måde heller, at det er SF, som har så travlt med det, og at man kaster sig over de punkter i dagsordenen, som det er sket.

Et af de punkter, som jeg synes det kunne være meget interessant at fordybe sig i, hvad jeg nu ikke agter at gøre ret meget, er det sidste af punkterne: mulighed for fastsættelse af mindstekrav på miljø- og arbejdsmarkedsområdet ved flertalsafgørelse. Det er interessant, at SF ikke rigtig har afprøvet Socialdemokratiets fortolkning på disse områder, for så vidt jeg kan se, er det dér, man måske ad åre, hvis man når så vidt, som man umiddelbart kunne lægge i ordene, kunne forestille sig helt nye suverænitetssafgivelser, og derfor er grundlovens § 20 bragt ind i billedet.

Det er jo også interessant, at det kommer fra Socialdemokratiet, at de vil have arbejdsmarkedsområdet med – hvor langt rækker det? Rækker det til den negative organisationsfrihed, rækker det til forhandlinger på arbejdsmarkede om overenskomsterne? Så der er nok at grave sig ned i.

Jeg vil gerne lige vende tilbage til det, hr. Ivar Nørgaard sagde for et øjeblik siden. I de allerførste ord står der, at Folketinget »opfordrer« regeringen. Der står ikke, at man »pålægger« regeringen. Men vi er jo et ganske stort flertal, som vil støtte denne dagsorden, og dermed synes jeg i og for sig også, det bliver mindre interessant at se, hvad det er, man prøver på eventuelt at tvinge regeringen til. For når regeringspartierne også stemmer for dagsordenen og har talt så varmt for den, må det jo være, fordi man agter at leve loyalt op til den og har sin egen selvstændige interesse i at gøre det.

Der er en meget interessant diskussion, mener hr. Gade i hvert fald, om, hvor langt man vil kunne gå på sådan en regeringskonference, om der uden videre kan siges ja til at gå over i en fase 2. Som jeg læser ordlyden ». . . et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde« på basis af, at der allerede er truffet beslutning om, at første fase træder i kraft til juli, er det altså mere end det, vi skal arbejde for, og det synes jeg også er ganske fornuftigt.

Jeg synes, dagens debat har været stilfærdig. Der har været et par forsøg på at bringe en lidt mere hidsig diskussion ind i det, og på ingen måde overraskende er det SF, der har gjort det. Ligesom hr. Flemming Hansen sagde for et øjeblik siden, tror også jeg, at det vil stå lysende klart efter denne debat, at SF så småt er ved at blive isoleret i den danske markedsdebat. Der har været tiltag også i partiet og blandt partiets medlemmer af Europa-Parlamentet til at placere sig noget mere centralt i den europæiske debat, og vi kan jo nu se, at Den Danske Folkebevægelse mod EF har opgivet tanken om udmeldelse, og det er dog, når man tænker tilbage på 1971, 1972 og 1973, noget af et skridt at tage. Jeg har da også fornemmet i de senere år, at SF har ganske væsentlige overvejelser om at melde sig ind i debatten om EF på en anden og mere konstruktiv måde, f.eks. med bud på, om det er en god idé at gå ind i miljø- og arbejdsområdet med flertalsafgørelser i EF, sådan som Socialdemokratiet foreslår i deres dagsorden her.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Det er en selvfølge, at en kommende socialdemokratisk regering vil følge en opfordring fra et flertal i dette Folketing og altså også opfatte det som et pålæg. Det havde jeg faktisk og-

[Ivar Nørgaard]

så troet at et demokratisk parti som partiet Venstre ville føle at en borgerlig regering var forpligtet til. Hvis et flertal her i Folketinget opfordrer en regering, må det opfattes som et demokratisk pålæg. Ellers må en sådan regering gå af.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg forstår godt, at hr. Bjørn Elmquist har behov for at tale om noget andet, når den fortolkning af formuleringerne i dagsordenen, han anvendte, er blevet afvist af hr. Ivar Nørgaard fra Socialdemokratiet, som jo har foreslået den.

Men jeg vil da gerne svare på de spørgsmål til SF, som hr. Bjørn Elmquist rejste. Jeg tror ikke, at hr. Bjørn Elmquist har læst dagsordenen fra SF.

Dér står, at vi sætter et åbent Europa på dagsordenen. Det betyder fælles beslutningsorganer mellem EF og EFTA-landene. Det betyder ændringer af Romtraktaten på det punkt, men det betyder også ændringer af Romtraktaten, som vi kender den, så det EF, vi har, kan blive bedre. Det er en åbenhed i EF's beslutningsproces, og hr. Bjørn Elmquist ved måske, at vi har et sådant forslag til debat i salen efter denne sag, og det er et spørgsmål om bedre beskyttelse af miljøet samt sikring af den sociale dimension.

Når hr. Bjørn Elmquist nu synes, det er så interessant at finde hår i suppen mellem Socialdemokratiet og SF i denne fase af debatten, vil jeg gerne sige, at vi er enige i de formuleringer, der er i sidste punkt af hr. Ivar Nørgaards dagsorden. Det, vi kræver, er sikkerhed for, at det bliver mindstekrav, og at det er utvetydigt i en eventuel beslutning, at det er mindstekrav, og at også alle mekanismer virker sådan, at det er mindstekrav.

Glistrup (FP):

Hr. Ivar Nørgaards dagsorden indeholder både skidt og kanel for Fremskridtsmons, og vi forholder os alene til teksten og ser aldeles væk fra alle de mange diffuse tågespredninger, som har forsøgt at trække teksten i den ene eller anden retning under debatten i dag.

På det grundlag må vi sige, at det begynder dårligt. Det begynder nemlig med, at Folketinget skal bekræfte dagsordenen af 23. maj 1989. Som alle sikkert kan erindre, stemte Frem-

skridtspartiet imod den, og vi gjorde det med den begrundelse, der står i Folketingstidende 1988-89, 1. saml., sp. 10608. Det fastholder vi.

Så bliver det bedre, for nu står der, at den kommende regeringskonference mellem EF-landene skal have et bredt mandat. Og det er en god idé, for når folk mødes og skal sidde sammen i tre år, kommer der nogle ind, som de bliver vældig interesseret i, og så skal de selvfølgelig have lov til at tale om dem og andre ting, hvor man vil nægte at tage mere end måske nogle tekniske udredningspartier, men hvor der overhovedet ikke kommer det, som man på nudansk kalder forhandlingsklima, egentlige forhandlinger, men hvor der altså kun kommer en udveksling af nogle papirer om det ene og det andet. Det er selvfølgelig også en god idé; det må man finde ud af hen ad vejen.

Det næste er også glimrende – at man skal have et stærkere økonomisk og valutarisk samarbejde. Med den nuværende teknologiske udvikling og med Danmark som det lille land er vi for at sikre vækst og beskæftigelse enormt interesseret i at have et så stort købekraftsdygtigt hjemmemarked som muligt. Og derfor skal vi selvfølgelig, så længe der er købekraftsdygtige folk, samarbejde med dem – ikke med polakker og sådan nogle, men med dem, som virkelig kan betale for de varer, der bliver leveret til dem, for det er det, som sikrer vækst og beskæftigelse.

Så kommer der et afsnit, som er den rene tankebrist fra hr. Ivar Nørgaards side, når han mener, at regeringskonferencen skal beskæftige sig med nogle beslutningsformer og samarbejdsmonstre med nogle fremmede lande. Ja, selvfølgelig skal vi da meget gerne både samarbejde på nye måder og træffe beslutninger på nye måder med alle de lande, vi skal samhandle med og skal have at gøre med her i verden, men det er ikke noget, som en regeringskonference skal tage sig af, det er noget, vi skal gøre, uanset om der er regeringskonference – altså før november 1990 og efter februar 1993, hvis det bliver tidsterminen.

Det eneste, der kan være meningsfyldt i relation til det emne, vi diskuterer, er, hvem der skal gives adgang til EF. I den forbindelse ville det da være glimrende, hvis Japan eller USA meldte sig ind i EF – det er nok ikke lige om hjørnet – men ethvert EFTA-land, der vil melde sig ind i EF, glimrende! Men man skal altså ba-

[Glistrup]

re gøre sig klart, at det, man bør beskæftige sig med, er, hvem der skal være medlemmer.

Dernæst kommer det område, som der i og for sig er flest bemærkninger til; det er, at man for det første siger, at man gerne vil have flertalsafgørelser på miljøområdet. Helt i orden! Men så siger man, at det skal være mindstekrav. Hvad vil det sige? Vil det sige, at hvis man siger, der må være 50 mg bly i jorden, er det et mindstekrav, men der må gerne være 60 mg eller 70 mg, eller hvordan skal det formuleres? Hvis der står, at man skal have en arbejdstid på 40 timer, vil det så sige, at det er et mindstekrav? At man altså gerne må arbejde 42 timer og 47 timer, men ikke 39 timer, for 40 timer er et mindstekrav? Det er jo det rene og skære vås, for hvad der er mindstekrav, og hvad der er mestekrav, afhænger simpelt hen af, fra hvilket sted man ser det, og hvordan man formulerer det.

Endelig inddrager hr. Ivar Nørgaard altså arbejdsmarkedsområdet. I hr. Ivar Nørgaards levetid har det intet med EF at gøre, men måske om 30, 40, 50 år, hvor vi er nået frem til, at der kan være fornuft i at have fælles socialpolitik og fælles arbejdsmarkedspolitik. Men i dag er spændvidden mellem f.eks. Tyskland og Danmark på økonomi- og demokratiområderne og andre steder – for ikke at tale om forholdet mellem Portugal og Frankrig, og hvad der nu ellers kan være tale om – så stor, at EF skal holde sig væk fra det.

Når vi nu vejer disse plusser og minusser op imod hinanden, er det vor opfattelse, at pluserne er de vigtigste, og derfor vil vi stemme ja til dagsordenen, men vel at mærke med den stemmeforklaring, jeg nu har givet, så man ikke bagefter skal kunne komme og sige: Jamen den 30. november 1989 på 50 års-dagen for, at Rusland overfaldt Finland, blev Fremskridtspartiet totalt udraderet, for da gik de ind for, at man skulle lave flertalsafgørelser på socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken. Den går ikke. Men vi stemmer ja med den begrundelse, jeg her har givet.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Ja, der stilles jo mange spørgsmål, men jeg havde faktisk ikke forestillet mig, at hr. Glistrup kunne være i tvivl om, hvordan man definerer mindstekrav, når det er miljømæssigt. Det er selvfølgelig ud fra et miljømæssigt syns-

punkt de mindstekrav, der kan stilles for at sikre miljøet. Om man så måler det ved den mængde, der kommer ud i modtageren, eller man måler den procent, der er i modtageren, er ikke det afgørende, for det kan selvfølgelig blive op og ned-tal. Det er med de fine ord recipienten og alt det dér. Det skal jeg ikke komme ind på, men enhver ved jo, at når man siger mindstekrav, er det ud fra et miljømæssigt hensyn det minimum, man kan stille for, at man opfylder nogle miljøkrav.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Hr. Gade refererede et synspunkt, som justitsministeren har givet udtryk for i et nordisk tidsskrift, som netop er offentliggjort. Jeg har ikke nået at læse den pågældende artikel endnu, men det citat, hr. Gade bragte, var i hvert fald af en sådan karakter, at jeg må erklære mig ganske enig med justitsministeren. Det siger sig selv, at man ikke kan have fuld indflydelse på EF's beslutningsproces uden at være medlem. Det er jo helt naturligt.

For at tage et eksempel: Socialdemokratiet har som bekendt i et vist begrænset omfang et samarbejde med SF – det ved vi jo alle – men det medfører da ikke, at Socialdemokratiet har direkte indflydelse på SF's beslutningsproces. Beslutningsprocessen i SF finder sted i henhold til SF's vedtægter.

På samme måde i EF. Medlemmerne af EF har aftalt nogle vedtægter, der forklarer, hvordan man har indflydelse på beslutningsprocessen. Det umuliggør jo ikke, at EF etablerer aftaler med andre om et samarbejde, og at man så fører konsultationer under den ene eller den anden form. Hele dette spørgsmål kommer jo nu op til en grundig analyse, og det bringer mig til hr. Ivar Nørgaards indlæg.

Hr. Ivar Nørgaard havde nogle interessante betragtninger om de muligheder og de problemstillinger, vi skal beskæftige os med, når EF og EFTA snart skal indlede forhandlinger. Det kan være problemet om reciprocitet, og det kan være problemet om, hvordan beslutningsprocesserne skal forløbe, det kan være spørgsmålet om retshåndhævelse, det kan være spørgsmålet om domstolskompetence, det kan være temaet om tosøjleprocessen og meget andet. Men det er umuligt i dag at sige, hvordan disse problemer vil finde en løsning. Der er fra EF's side den mest positive vilje til at nå et for-

[Statsministeren]

nuftigt resultat i form af udvidet samarbejde mellem EF og EFTA, og det tror jeg vi alle er enige om.

Det helt afgørende møde, som igangsætter denne proces, finder sted mellem EF's og EFTA's udenrigsministre den 19. december, og jeg tror, vi alle er spændt på, hvordan det forløber, og spændt på at høre udenrigsministerens rapport, når han vender tilbage.

I øvrigt vil jeg sige, at jeg synes, det har været en god og positiv debat. Der er en lang række spørgsmål, som er uafklarede, og det kan blive et spændende forhandlingsforløb i den kommende tid, men jeg tror, de fleste af os ser frem til nu at forberede os på med glæde at kunne stemme for den udmærkede dagsorden, som Socialdemokratiet har foreslået.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg kan ikke nære mig for at tage ordet, fordi jeg synes, at denne debat belyser noget, som man godt kunne kalde folkestyrets elendighed, og det er det mærkværdige behov, der åbenbart eksisterer for at skabe kunstig enighed så bredt som muligt.

Forholdet er jo nemlig det, at vi nu har stik modsatte udsagn fra regeringspartierne inklusive statsministeren og dem, der har fremsat det socialdemokratiske forslag til dagsorden om, hvad man vil, og hvad det betyder.

Fra hr. Bjørn Elmquist hører vi nærmest en lovsang til Delorsplanens to sidste faser, altså det, der indebærer opgivelse af suverænitet, hvordan man så end vil fortolke det, men altså faste, sammensvejsede valutakurser, eventuelt også en supranational myndighed, der bestemmer over budgetunderskud osv. Vi hørte, at det var helt fint. Jeg havde indtrykket af, at den konservative ordfører havde den samme opfattelse. Statsministeren gled mere af på det i sit hovedindlæg.

Hr. Ivar Nørgaard har givet udtryk for, at de, der fremsætter dette dagsordensforslag, klart understreger, at det, der står i det, ikke betyder, at der bliver givet grønt lys for Delors 2 og 3, men tværtimod at man tager afstand fra Delors 2 og 3.

Ikke desto mindre kan man altså fortælle hinanden, at det er en fin dagsorden. Vi mener godt nok det modsatte med det, der står i den. Det kom også til udtryk i det, statsministeren

nu sagde, for når statsministeren tilslutter sig justitsministerens formuleringer og derefter roser dagsordenen, glemmer han, at der i hr. Ivar Nørgaards forslag til dagsorden meget fornuftigt og rigtigt står, at vi skal arbejde for nye beslutningsformer og samarbejds mønstre, der åbner for et nærmere samarbejde med EFTA-landene. Hr. Ivar Nørgaard nævnte selv i sit indlæg, at der f.eks. kunne foretages en ændring i EF-Domstolens status, så EFTA-lande under visse omstændigheder og i visse sager kunne være med i EF-Domstolen.

Der var altså klart tale om nye beslutningsorganer og ikke bare om lidt samarbejde og om, at vi har det hyggeligt med hinanden, og at vi skal være gode ved hinanden.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Man kan godt føle, at man står ved tågerne kaj og i tågen ikke kan se, hvilket skib der lægger til, og hvilket skib der sejler af sted, men vi må hage os fast i de holdepunkter, der er.

Som hr. Gert Petersen har sagt, er der mange fortolkninger af det fremsatte dagsordensforslag. Vi hager os fast i den fortolkning, som hr. Ivar Nørgaard har givet. På de to vigtige områder, nemlig nej til Delorsplanens anden og tredje fase og spørgsmålet om et mere forpligtende samarbejde, herunder diskussion om ændringer i Romtraktaten af forholdet mellem EF og EFTA, er vi altså enige i hr. Ivar Nørgaards fortolkning.

Vi har set andre fortolkninger, og da der er et vist element af tågerne kaj i det, mener vi ikke, vi kan stemme for dagsordenen, som den foreligger. Der er for langt fra hr. Bjørn Elmquist, udenrigsministeren og statsministeren til hr. Ivar Nørgaard. På den anden side vil vi ikke stemme imod. Jeg har af de indlæg, der er kommet fra Socialdemokratiet, Kristeligt Folkeparti og måske også fra CD konstateret, at hvis man tager de partiers ordførere på ordet og oven i købet slår op i Det Radikale Venstres program, er der et flertal for SF's dagsorden.

Vi undlader at stemme til den af hr. Ivar Nørgaard stillede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det er svært at sige, om hr. Gade og hr. Gert

[Bjørn Elmquist]

Petersen minder mest om en ål, der vrider sig frem og tilbage på en stegepande, eller en dansker, der er på vinterferie i Alperne og prøver at løbe slalom, for de kan ikke rigtig finde ud af, hvad de skal med denne dagsorden.

Jeg synes, man skulle lægge til grund, at det, det først og fremmest har handlet om i dag, er, om Danmark skal deltage i den regeringskonference. Det har gået som en rød tråd mellem alle os, der nu om et øjeblik stemmer for dagsordenen. Hvad der så skal ske på regeringskonferencen, og hvor den kan ende, må vi tage stilling til. Alt afhænger af, hvad endemålet for så vidt angår det forfatningsretlige bliver. Det er mærkeligt, at SF ikke bare tager det til efterretning. Vi andre må tage til efterretning, at SF er imod, at der indkaldes til regeringskonference.

Vi stemmer for dagsordenen, fordi vi mener, regeringskonferencen skal finde sted.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

De sidste bemærkninger i hr. Bjørn Elmquists indlæg kan Fremskridtspartiet fuldstændig tilslutte sig.

Jeg synes, at der i en så lang debat som den, vi har haft i dag, mangler den tilføjelse, at det så også vil betyde, at Danmark er indforstået med at tage andre emner med på regeringskonferencen, hvis der viser sig interesse for det, også selv om de ikke specielt har været inden for hr. Ivar Nørgaards fantasifelt, da han skrev forslaget. En af de ting – for bare at give et eksempel, som jeg mener må være helt oplagt som et eller flere selvstændige punkter på dagsordenen for regeringskonferencen – er institutionernes fortsatte forhold. Hvad skal man gøre med Parlamentet? Jeg mener stort set, vi er dér, hvor vi skal være på det nuværende udviklingstrin. Selvfølgelig skal Parlamentet udbygges, når vi ser det over årtier, men ikke på nuværende tidspunkt.

Hvad skal vi gøre med Rådet? Den fortrinlige bog, som er skrevet af hr. Bjørn Elmquists tidligere partiformand hr. Christophersen – han er udenlandsdansker nu – nævner som et eksempel, at man skulle have åbne møder i Ministerrådet. Det vil sikkert være glimrende at forhandle om det på regeringskonferencen, idet det reelt ikke er nogen regering, der mødes, men i virkeligheden en slags parlament, og ligesom møderne er offentlige i folketingsalen, bør de sikkert også være det i Ministerrådet. Sådan er der utallige forskellige ting.

Hvis hr. Kohls Anschlussstale får medhold i virkeligheden, er det vel naturligt at give Tyskland nogle flere stemmer, end Tyskland har i øjeblikket, både i form af mandater i EF-Parlamentet og stemmer, når man stemmer ved kvalificeret flertal i Ministerrådet.

Sådan er der mange andre emner end dem, hr. Ivar Nørgaard direkte har nævnt, som også bør komme med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 15 af Ivar Nørgaard (S) (se foran) vedtoges med 110 stemmer (S, KF, V, FP, RV, CD og KRF); 18 (SF) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 16 af Gade (SF) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 3:

Forslag til folketingsbeslutning om offentlighed i EF-anliggender.

Af Leif Hermann (SF) m.fl.
(Fremsat 10/10 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Må jeg bede om, at man forlader salen i ro eller også bliver i ro. Jeg vil meget gerne, at der er ro, inden jeg giver udenrigsministeren ordet. Værsgo.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

I det forslag til folketingsbeslutning, som vi nu skal behandle, opfordrer SF til at ophæve bestemmelserne i offentlighedsloven og i forvaltningsloven om begrænsning i adgangen til aktindsigt i EF-sager.